

OBJAŠNENJE UZ ZAJEDNIČKI OKVIR EU-A I OECD-INFE-A ZA FINACIJSKE KOMPETENCIJE ODRASLIH (FINCOMP)

SADRŽAJ

1.	UVOD	2
1.1.	Kontekst i ciljevi okvira za financijske kompetencije.....	2
1.2.	Moguće upotrebe	3
1.3.	Izrada okvira za financijske kompetencije	4
2.	SNALAŽENJE U OKVIRU ZA FINACIJSKE KOMPETENCIJE	4
2.1.	Struktura okvira	4
2.1.1.	Prvo tematsko područje: novac i transakcije	5
2.1.2.	Drugo tematsko područje: planiranje i upravljanje financijama	6
2.1.3.	Treće tematsko područje: rizik i nagrada	6
2.1.4.	Četvrto tematsko područje: financijsko okruženje	7
2.2.	Transverzalna dimenzija okvira	7
2.2.1.	Digitalne financijske kompetencije	7
2.2.2.	Održive financijske kompetencije	8
2.2.3.	Financijska otpornost.....	9
2.2.4.	Ključne kompetencije	9
2.3.	Alat za filtriranje kompetencija prema potrebama korisnika	10
3.	SLJEDEĆI KORACI.....	10
3.1.	Olakšavanje primjene okvira za financijske kompetencije odraslih ...	10
3.2.	Izrada okvira za financijske kompetencije djece i mladih (mlađi od 18 godina).....	11
4.	POJMOVNIK	11

1. UVOD

1.1. Kontekst i ciljevi okvira za financijske kompetencije

U ovom dokumentu utvrđen je zajednički okvir EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije odraslih. U Akcijskom planu za uniju tržišta kapitala iz 2020.¹ Europska komisija obvezala se da će provesti procjenu izvedivosti izrade okvira EU-a za financijske kompetencije. Nakon što su 2021. objavljeni rezultati te procjene², Komisija i OECD-ova Međunarodna mreža za financijsko obrazovanje (OECD-INFE) počele su surađivati na izradi **zajedničkih okvira EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije odraslih**. Zajednički projekt pokrenut je 26. travnja 2021. na internetskoj konferenciji³, a rad na zajedničkom okviru za mlade započet će 2022. Oba se okvira temelje na postojećim okvirima OECD-INFE-a za temeljne kompetencije financijske pismenosti⁴ te ih nadograđuju digitalnim i održivim financijskim kompetencijama i kompetencijama bitnima za otpornost. Kompetencije se prema potrebi prilagođavaju i kontekstu u EU-u.

Financijska pismenost spoj je financijske informiranosti, znanja, vještina, stavova i ponašanja potreban da bi se donosile razborite financijske odluke i u konačnici osigurala financijska dobrobit pojedinca⁵. Okvirom EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije odraslih nastoji se promicati zajedničko razumijevanje financijskih kompetencija odraslih između država članica i nacionalnih tijela, obrazovnih institucija, industrije i pojedinaca. Usto služi i kao temelj za koordiniraniji pristup oblikovatelja politika EU-a i oblikovatelja nacionalnih politika. Budući da se njime podupiru nastojanja da se poboljša financijska pismenost, okvir pridonosi općem cilju poboljšanja financijske dobrobiti pojedinaca.

Okvir je usmjeren na kompetencije u području osobnih financija i njime se ne obrađuju, već nadopunjuju kompetencije obuhvaćene drugim postojećim okvirima, kao što su Europski okvir digitalnih kompetencija za građane (DigComp)⁶, Europski okvir

¹ Unija tržišta kapitala za građane i poduzeća – novi akcijski plan, COM(2020) 590 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=COM:2020:590:FIN>.

² *Joint EU/OECD-INFE report on the results of the feasibility assessment for the development of a financial competence framework in the EU* (Zajedničko izvješće EU-a i OECD-INFE-a o rezultatima procjene izvedivosti izrade okvira EU-a za financijske kompetencije): https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210408-report-financial-competence-framework_en.pdf, travanj 2021.

³ https://ec.europa.eu/info/events/finance-210426-eu-financial-competence-framework_hr

⁴ *G20/OECD INFE Core Competencies Framework on financial literacy for Adults* (Okvir skupine G20 i OECD-INFE-a za temeljne kompetencije financijske pismenosti odraslih) (stariji od 18 godina): <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Adults.pdf> i *OECD/INFE Core Competencies Framework on financial literacy for Youth* (Okvir OECD-INFE-a za temeljne kompetencije financijske pismenosti mladih) (od 15 do 18 godina): <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Youth.pdf>.

⁵ *Recommendation of the OECD Council on Financial Literacy* (Preporuka Vijeća OECD-a o financijskoj pismenosti), 29. listopada 2020.; <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461>. Ta je definicija u skladu s definicijom „kompetencije” iz Preporuke Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.HRV.

⁶ [DigComp | Znanstveni centar EU-a \(europa.eu\)](https://www.digcomp.eu/).

poduzetničkih kompetencija (EntreComp)⁷ i Okvir OECD-INFE-a za temeljne kompetencije financijske pismenosti mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća⁸.

Javna tijela, privatna tijela i civilno društvo u EU-u mogu dobrovoljno primjenjivati okvir EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije, Koji bi mogao poslužiti u izradi nacionalnih politika i inicijativa za financijsku pismenost.

Točnije, okvir nije zamišljen kao detaljni plan, nego kao konceptualna osnova za izradu raznih politika i mjera za financijsko obrazovanje. Obuhvaća skup kompetencija koji se temelji na ishodima, a koji se može upotrijebiti za:

- podupiranje **razvoja, provedbe i ažuriranja nacionalnih strategija financijske pismenosti,**
- podupiranje **oblikovanja programa financijskog obrazovanja i izrade nastavnih materijala i alata za financijsko obrazovanje;** usto bi mogao poduprijeti uključivanje financijskog obrazovanja u kurikulume visokoškolskih institucija, pomoći nastavnicima u oblikovanju osposobljavanja za odrasle i poslužiti kao temelj za nastavne materijale i programe posebno osmišljene za pružanje financijske pomoći ranjivim skupinama te poslužiti kao temelj za izradu privatnih ili javnih informativnih kampanja,
- olakšavanje **procjene razine financijske pismenosti i evaluacije inicijativa za financijsku pismenost;** primjerice, može poslužiti kao osnova za osmišljavanje pokazatelja financijske pismenosti kojima bi se mogla procijeniti djelotvornost nacionalnih inicijativa za financijsku pismenost.

Kako je opisano u odjeljku 2.3., okvir je dostupan u dvije verzije, odnosno u obliku dokumenta u Wordu koji se može ispisati i u kojem su navedene sve kompetencije te u obliku dokumenta u Excelu u kojem korisnici mogu pretraživati i filtrirati kompetencije prema vlastitim potrebama.

1.2. Moguće upotrebe

Ako se okvir upotrebljava za izradu politika i inicijativa, oblikovatelji politika i programa možda će iz okvira morati odabrati kompetencije koje su najbitnije za oblikovanje programa, resursa i alata prilagođenih konkretnim potrebama sudionika. Okvir nije detaljni plan, već alat koji oblikovateljima politike i stručnjacima pomaže u osmišljavanju vlastitih politika i programa te se može jednostavno prilagoditi potrebama konkretnih životnih situacija ili ciljnih skupina.

Primjerice, **budući korisnici okvira moći će odabrati i primijeniti kompetencije koje su najbitnije za određene „životne faze”**. Pojedinaac koji prima svoju prvu plaću morat će steći niz kompetencija povezanih s financijskim evidencijama (čuvanje platnih lista za moguće buduće potrebe), štednjom (razumijevanje važnosti redovite štednje) i mirovinom (razumijevanje važnosti planiranja mirovine od rane dobi). Još je jedan primjer kupnja prve imovine hipotekarnim kreditom. Pri donošenju te važne financijske odluke pojedinac bi trebao znati koje su glavne značajke hipotekarnog kredita kao financijskog proizvoda i

⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1317&langId=hr>

⁸ <https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf>

koje su financijske posljedice preuzimanja te obveze, uključujući utjecaj na budući raspoloživi dohodak, te koje su posljedice neotplaćivanja kredita (npr. oduzimanje imovine).

Iz okvira se ujedno mogu odabrati i primijeniti kompetencije koje su najbitnije za određene ciljne skupine, kao što su žene, starije osobe, mladi, skupine osoba s niskim prihodima ili druge potencijalno financijski ranjive skupine. Pri primjeni okvira u prilagođenim osposobljavanjima svaka će država članica u određenoj mjeri dati prednost različitim posebnim ciljnim skupinama na temelju lokalnih (nacionalnih ili regionalnih) uvjeta.

1.3. Izrada okvira za financijske kompetencije

Hoće li okvir EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije biti uspješno primijenjen ovisit će o tome mogu li se države članice i dionici usuglasiti oko njega te ga uvažiti i koristiti u izradi politika i inicijativa za financijsku pismenost. **Stoga je bilo od ključne važnosti u ranoj fazi stupiti u kontakt s institucijama i organizacijama koje će u konačnici okvir upotrebljavati.** To znači da su države članice i dionici imali ključnu ulogu za vrijeme cijelog postupka izrade okvira:

- Uspostavljena je posebna podskupina **Stručne skupine vlada EU-a za maloprodajne financijske usluge** (GEGRFS) kako bi pomogla u izradi okvira za kompetencije. Podskupina se sastoji od stručnjaka iz nacionalnih tijela odgovorna za politike financijske pismenosti, a neki njezini članovi ujedno su i članovi OECD-INFE-a. Podskupina GEGRFS-a sastala se pet puta od lipnja do prosinca 2021. radi izrade okvira.
- Osim toga, u listopadu 2021. organizirana je **tehnička rasprava sa stručnjacima** kako bi se ocijenilo mogu li se nacrtom okvira za kompetencije koristiti stručnjaci (andragoški djelatnici, potrošačke organizacije i predstavnici industrije uključeni u programe financijske pismenosti) i utvrdilo može li se i kako okvir revidirati da bi bio jednostavniji za korištenje i provedbu u konkretnim obrazovnim inicijativama.

2. SNALAŽENJE U OKVIRU ZA FINANCIJSKE KOMPETENCIJE

2.1. Struktura okvira

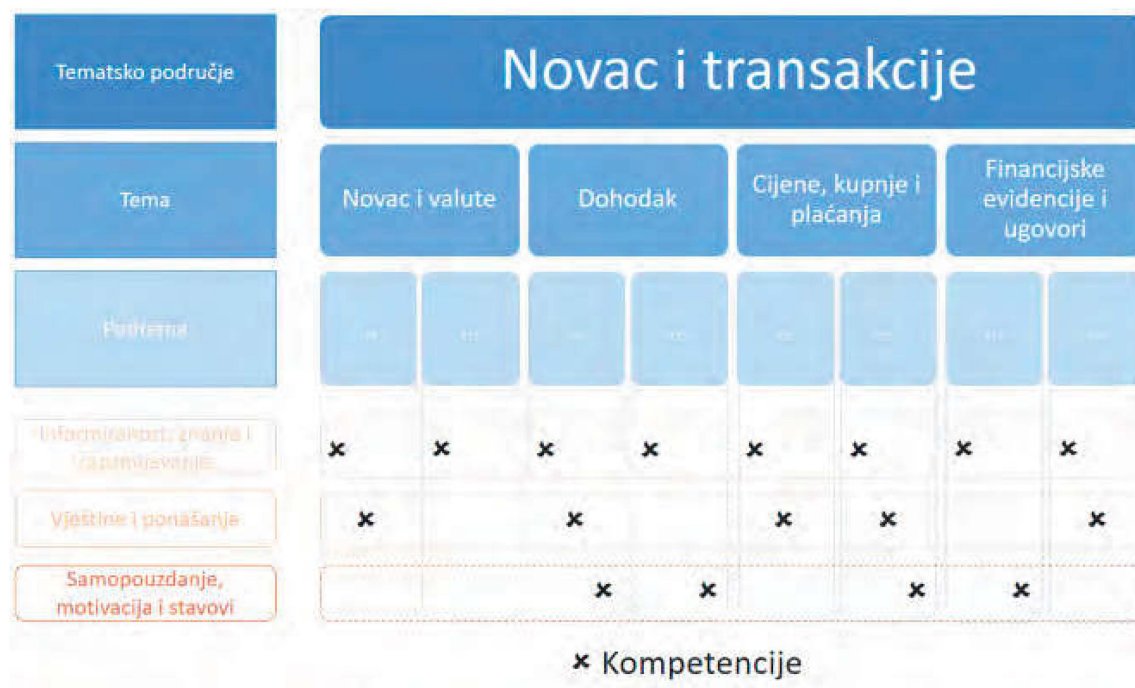
U zajedničkom okviru EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije te su kompetencije podijeljene na četiri tematska područja: **novac i transakcije, planiranje i upravljanje financijama, rizici i nagrada te financijsko okruženje**⁹. Ta tematska područja potom su podijeljena na teme i podteme.

Svaka kompetencija razmatra se iz tri aspekta: **i. informiranost, znanje i razumijevanje, ii. vještine i ponašanje** te **iii. samopouzdanje, motivacija i stavovi**. Prvi aspekt „**informiranost, znanje i razumijevanje**” obuhvaća kompetencije povezane sa znanjem ili informiranosti (poznavanje određenih informacija ili upućenost u određenu temu). Drugi aspekt „**vještine i ponašanje**” odnosi se na kompetencije povezane s postupcima i vještinama kojima se nastoji poboljšati financijska dobrobit pojedinaca. Treći aspekt

⁹ Ta struktura odgovara strukturi prijašnjeg okvira OECD-INFE-a za kompetencije odraslih.

„**samopouzdanje, motivacija i stavovi**” odnosi se na unutarnje odlučivanje o poduzimanju ili nepoduzimanju određenih financijskih postupaka s ciljem ostvarivanja ili održavanja financijske dobrobiti.

Na slici 2.1. nalazi se shematski prikaz i primjer organizacije svakog tematskog područja i aspekta u sklopu okvira. Važno je imati na umu da mnoge kompetencije mogu biti relevantne u više tematskih područja i da nisu svaki put navedene kako bi se izbjegla preklapanja.

Slika 2.1. Shematski prikaz kompetencija u tematskom području „novac i transakcije”

2.1.1. Prvo tematsko područje: novac i transakcije

Ovo tematsko područje obuhvaća znanje, vještine i stavove povezane s različitim oblicima novca i valutama, dohotkom, cijenama, plaćanjima i kupnjama te važnosti financijskih evidencija i ugovora.

Njegov je glavni cilj utvrditi i prepoznati kompetencije koje su potrebne da bi pojedinac razumio različita obilježja novca, kako ga primiti kao dohodak, kako ga zamijeniti za robu i usluge te zašto je važno voditi i čuvati evidencije o tome kako je zarađen i zamijenjen.

Te teme obuhvaćaju neke osnovne i temeljne kompetencije. Razumijevanje obilježja novca vrlo je važno jer je novac potreban za financijsku dobrobit i jer postoji u raznim oblicima. *Kompetencije povezane s dohotkom* ključne su za financijsku otpornost i bitne za mnoge druge kompetencije kao što su izrada budžeta, štednja i mirovina.

Kompetencijama u odjeljku o *cijenama, kupnjama i plaćanjima* nastoje se obuhvatiti područja povezana sa zamjenom novca za usluge i proizvode te prijenosom novca. Pojedinac s tim kompetencijama tražio bi najpovoljnije cijene za proizvode i usluge te najučinkovitije načine na koje ih može kupiti.

Naposljetku, posljednji odjeljak obuhvaća *financijske ugovore i evidencije*, koji su ključni za praćenje financijskih transakcija i ugovora koje je potpisao pojedinac. Kompetencije iz

tog odjeljka odnose se na znanje koje se odnosi na traženje, čuvanje i razumijevanje financijskih evidencija i ugovora.

2.1.2. *Drugo tematsko područje: planiranje i upravljanje financijama*

Ovo tematsko područje obuhvaća znanje, vještine i stavove povezane s izradom budžeta, upravljanjem prihodima i rashodima, štednjom, ulaganjima, dugoročnim planiranjem, mirovinom, kreditima, dugom i upravljanjem dugom.

Glavni cilj ovog tematskog područja je utvrditi kompetencije za kratkoročno ili dugoročno *upravljanje financijskim stanjem* pojedinca ili kućanstva. To ne uključuje samo svakodnevno upravljanje prihodima i rashodima, nego i planiranje za budućnost, kao i kompetencije povezane sa štednjom i ulaganjima te kreditima i upravljanjem dugom.

Upravljanje prihodima i rashodima ovisi o izradi budžeta te ispravnom upravljanju priljevima i odljevima novca. U odjeljku s kompetencijama za izradu budžeta te upravljanje prihodima i rashodima pozornost se posebno posvećuje važnosti planiranja i kontroliranja priljeva i odljeva novca. Istaknuto je i da u tome mogu pomoći alati za izradu budžeta.

Osim toga, *štednja ili ulaganja* važni su aspekti planiranja i upravljanja financijama. Tematsko područje obuhvaća kompetencije kojima se ističu važnost i načini štednje te vrste proizvoda koji se u tu svrhu mogu upotrijebiti. Usto obuhvaća osnove ulaganja, diversifikacije i održivih ulaganja.

Da bi ostvario financijsku dobrobit, pojedinac bi trebao voditi računa o dugoročnim financijskim potrebama, a ne samo kratkoročnima. Stoga tematsko područje obuhvaća i kompetencije povezane s *mirovinom, dugoročnim planiranjem i prikupljanjem imovine*.

Naposljetku, u posljednjim odjeljcima ovog tematskog područja u prvom su planu krediti i upravljanje dugom. Cilj je tih kompetencija da pojedinac bude upoznat s pozitivnim i negativnim aspektima kredita, kad je preporučljivo podnijeti zahtjev za kredit, kako izbjeći financijske teškoće povezane s dugom i kako riješiti problem prezaduženosti.

2.1.3. *Treće tematsko područje: rizik i nagrada*

Ovo tematsko područje obuhvaća znanje, vještine i stavove povezane s prepoznavanjem rizika, financijskim sigurnosnim mrežama, osiguranjem te postizanjem ravnoteže između rizika i nagrade.

Ovim se tematskim područjem nastoje obuhvatiti kompetencije povezane s procjenom rizika, razumijevanjem kako ih se može smanjiti osiguranjem i financijskim sigurnosnim mrežama te razumijevanjem kompromisa pri preuzimanju rizika.

Ispravno utvrđivanje rizika važno je za financijsku dobrobit pojedinca jer je informiranost o rizicima neophodna za donošenje financijskih i drugih vrsta odluka. Kompetencije iz prvog odjeljka obuhvaćaju osnove i izvore rizika, uključujući rizike svojstvene financijskim proizvodima i rizik od kojeg se može zaštititi i osigurati.

Ovisno o preferencijama i okolnostima pojedinca može biti važno i smanjenje rizika. Stoga taj odjeljak obuhvaća kompetencije povezane s financijskim sigurnosnim mrežama i osiguranjem, koji mogu pomoći u smanjenju rizika i neočekivanih negativnih šokova koji mogu utjecati na financijsku dobrobit.

Rizik je ujedno temeljni koncept u osiguranju jer on u pravilu raste s očekivanim ili obveznim povratom. Stoga odjeljak obuhvaća i kompetencije povezane s osiguranjem.

2.1.4. Četvrto tematsko područje: financijsko okruženje

Ovo tematsko područje obuhvaća znanje, vještine i stavove povezane s propisima i zaštitom potrošača, pravima i odgovornostima potrošača, koristi financijskog obrazovanja, financijskih informacija i financijskog savjetovanja, financijskim proizvodima i uslugama, prijevarama i zloupotrebama, razumijevanjem poreza i javne potrošnje te vanjskim čimbenicima koji utječu na financijske odluke.

Ovo tematsko područje obuhvaća obilježja i značajke financijskog svijeta. Prvi skup kompetencija odnosi se na zaštitu potrošača te prava i odgovornosti potrošača. Pravila o zaštiti potrošača pomažu potrošačima da očuvaju financijsku dobrobit. Pojedinci bi trebali biti upoznati s obvezama koje preuzimaju pri kupnji proizvoda ili usluga.

Važno je da odrasle osobe mogu pristupiti pouzdanim financijskim informacijama, obrazovanju i savjetovanju. Kompetencije iz ovog odjeljka odnose se na sposobnost pronalaska tih informacija u provjerenim izvorima, ulogu financijskog obrazovanja te na to kad i gdje treba zatražiti financijsko savjetovanje.

Na financijsko okruženje uvelike utječu dostupni financijski proizvodi i usluge. Jedna skupina kompetencija odnosi se isključivo na opća obilježja financijskih proizvoda i usluga. U tom se odjeljku pojašnjava koje se informacije trebaju objaviti te su navedene kompetencije povezane s prikladnosti proizvoda i usluga.

Prijevara i zloupotrebe sve su češće u financijskom okruženju i mogu imati znatne financijske posljedice, pa bi odrasle osobe trebale za njih znati kako bi održale svoju financijsku dobrobit. U odjeljku su navedene kompetencije povezane s informiranosti pojedinaca o zloupotrebama i sposobnosti da na njih reagiraju, uključujući prijavu prijevara i zloupotrebu nadležnom tijelu.

Porezi su neizostavan dio financijskog okruženja i života svake osobe. Kompetencije iz ovog odjeljka odnose se na to da pojedinci trebaju razumjeti važnost poreza, znati podnijeti poreznu prijavu i koje su posljedice ako to ne učine. U odjeljku su navedene i kompetencije povezane s javnom potrošnjom i informiranosti pojedinaca o tome čemu porezi služe.

Posljednji skup kompetencija odnosi se na vanjske utjecaje. Pojedinci moraju znati da na njihovo donošenje financijskih odluka mogu utjecati vanjski čimbenici i da njihove financijske odluke mogu utjecati na cijelo društvo. Kompetencije iz ovog odjeljka usmjerene su na informiranost o tim čimbenicima i važnost osmišljavanja strategija za njihovo ublažavanje ako je to moguće.

2.2. Transverzalna dimenzija okvira

2.2.1. Digitalne financijske kompetencije

Prvotni okvir skupine G20 i OECD-INFE-a za temeljne kompetencije financijske pismenosti odraslih objavljen je 2016. Otad su financije i komunikacija sve digitaliziranije, a taj je proces samo još dodatno ubrzala pandemija bolesti COVID-19. Roba i usluge, uključujući financijske proizvode i usluge, sad se sve više nude digitalnim putem, zbog

čega bi osobe koje nemaju znanje, vještine i stavove potrebne za njihovu sigurnu upotrebu mogle biti zapostavljene.

Novi okvir EU-a i OECD-INFE-a bolje integrira digitalne financijske kompetencije, pri čemu se uzima u obzir najnoviji razvoj događaja. Digitalne financijske kompetencije odnose se na kompetencije povezane s digitalnim financijskim uslugama, digitalnim alatima bitnima za osobne financije, digitalnom imovinom te na sve druge kompetencije povezane s digitalnim medijima bitne za osobne financije. Digitalne kompetencije transverzalne su i bitne za sve dijelove okvira. Stoga su horizontalno integrirane u sva tematska područja i odjeljke te nisu grupirane u zaseban odjeljak o digitalnim financijskim kompetencijama. Posebno se vodilo računa o tome da kompetencije budu formulirane fleksibilno tako da budu primjenjive i u slučaju mogućeg budućeg razvoja događaja.

Dodani su i primjeri digitalnih financijskih kompetencija, među ostalim kompetencija u području digitalnih valuta, digitalnih alata i načina plaćanja, kriptoimovine, osobnih podataka i njihove zaštite, digitalnih financijskih proizvoda i usluga, robotiziranog savjetovanja, internetskih prijevera i zloupotreba te kiberrizika.

Kako bi se lakše uočile, digitalne financijske kompetencije označene su plavom bojom u verziji okvira koja se može ispisati¹⁰.

2.2.2. *Održive financijske kompetencije*

Održivost postaje sve bitnije pitanje u osobnim financijama, pa dolazi i do naglog porasta u ponudi održivih financijskih proizvoda i usluga. U EU-u se ubrzano radi na izradi propisa povezanih s održivim financiranjem, osobito objavama povezanima s održivosti. Pojedinci tako imaju više mogućnosti svoje financijske odluke donijeti prema svojim preferencijama u pogledu održivosti, što bi moglo imati šire društvene posljedice. Međutim, zbog toga bi financijsko okruženje u kojem moraju donositi odluke moglo postati još složenije. Odrasle osobe trebale bi steći znanje, stavove i vještine potrebne za donošenje razboritih financijskih odluka u skladu sa svojim (okolišnim, socijalnim i upravljačkim) preferencijama u pogledu održivosti.

Održive financijske kompetencije u određenoj su mjeri obuhvaćene okvirom skupine G20 i OECD-INFE-a za temeljne kompetencije financijske pismenosti odraslih iz 2016. One su sad bolje integrirane u novi okvir EU-a i OECD-INFE-a. Održive financijske kompetencije formulirane su tako da budu primjenjive i u slučaju očekivanog razvoja događaja. To je osobito izazovno s obzirom na brzinu razvoja događaja u području održivog financiranja i tehničku prirodu nekih kompetencija.

Održive financijske kompetencije, slično kao i digitalne financijske kompetencije, integrirane su horizontalno u sve dijelove okvira jer je održivo financiranje bitno i za druge aspekte osobnih financija osim ulaganja.

¹⁰ U nekim se slučajevima u opisu kompetencije možda neće biti izričito iskazan pojam „digitalni” ili „internetski”, no plavom su bojom označene i kompetencije koje imaju bitnu digitalnu dimenziju koju bi korisnici trebali uzeti u obzir.

Neke od najvažnijih dodanih održivih financijskih kompetencija odnose se na utjecaj kupnji na okoliš, obilježja održivosti investicijskih proizvoda, održiva ulaganja, manipulativni zeleni marketing, rizike povezane s klimom i oznake održivosti.

Kako bi se lakše uočile, održive financijske kompetencije označene su zelenom bojom u verziji okvira koja se može ispisati.

2.2.3. *Financijska otpornost*

Pandemija bolesti COVID-19 dodatno je istaknula potrebu za poboljšanjem financijske otpornosti kućanstava i borbom protiv financijske ranjivosti. Podaci Eurostata upućuju na to da se trećina kućanstava u EU-u nije mogla nositi s neočekivanim izdacima u normalnim razdobljima, kamoli za vrijeme pandemije. Međunarodna anketa OECD-INFE-a o financijskoj pismenosti odraslih iz 2020.¹¹ pokazala je da je i prije pandemije svaka treća odrasla osoba iz zemalja OECD-a koje su sudjelovale u anketi bila zabrinuta kako će podmiriti uobičajene životne troškove. Financijska pismenost može pomoći pojedincima da postanu financijski otporniji. Međutim, razina financijske pismenosti i dalje se znatno razlikuje ovisno o skupini stanovništva. Financijski najnepismenije skupine mogle bi biti financijski ranjivije i financijski neotpornije.

Za potrebe ovog okvira financijska otpornost definira se kao sposobnost pojedinaca ili kućanstava da se zaštite od negativnih šokova s financijskim posljedicama, prebrode ih i oporave se¹². Ti šokovi mogu biti makrošokovi (opći) i mikrošokovi (na razini pojedinca). U tom je smislu važno razmotriti kako spriječiti teške negativne financijske učinke šokova (preventivne mjere) i omogućiti brzi oporavak (otpornost). Stoga financijska otpornost obuhvaća širok raspon kompetencija.

Okvirom EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije odraslih utvrđuju se najbitnije kompetencije za financijsku otpornost. Stoga ga nacionalne vlade i relevantni dionici mogu upotrijebiti u izradi politika i mjera posebno namijenjenih jačanju financijske otpornosti, osobito financijski ranjivih skupina. Kompetencije bitne za financijsku otpornost nisu posebno označene u verziji okvira koja se može ispisati, no označene su u verziji u Excelu.

2.2.4. *Ključne kompetencije*

Iako okvir obuhvaća brojne kompetencije bitne za pojedince, nisu nužno sve te kompetencije ključne. Nadalje, u Međunarodnoj anketi OECD-INFE-a o financijskoj pismenosti odraslih iz 2020.¹³ i prijašnjim anketama OECD-INFE-a o financijskoj pismenosti odraslih utvrđene su velike razlike u razinama financijske pismenosti među zemljama, ali i unutar zemalja.

Kako bi se oblikovatelji politika i stručnjaci lakše snašli u okviru i lakše ga upotrebljavali, u njemu su istaknute kompetencije koje su posebno bitne za: **i. svakodnevni život i/ili postojeću ili buduću financijsku dobrobit te za ii. većinu odraslog stanovništva.**

¹¹ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

¹² Ta je definicija u skladu s definicijom iz Izvješća skupine G20 i OECD-INFE-a o podupiranju financijske otpornosti i preobrazbe na temelju digitalne financijske pismenosti: <https://www.oecd.org/finance/financial-education/supporting-financial-resilience-and-transformation-through-digital-financial-literacy.htm>.

¹³ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

Primjerice, većina kompetencija u tematskim područjima „novac i transakcije”, „planiranje upravljanje financijama” i „financijsko okruženje” te neke kompetencije u tematskom području „rizik i nagrada” (npr. osiguranje i sigurnosne mreže) bitne su za svakodnevni život većine odraslih osoba (tj. za točke i. i ii.). Za razliku od toga kompetencije povezane sa stranim valutama bitne su samo za neke odrasle osobe (tj. samo za točku i.).

Takvom kategorizacijom kompetencija korisniku se omogućuje da pri odabiru kompetencija može razlikovati „ključne” od „naprednih” ili „stručnih” kompetencija. Ta kategorizacija nije posebno označena u verziji okvira koja se može ispisati, već samo u verziji u Excelu.

2.3. Alat za filtriranje kompetencija prema potrebama korisnika

Verziju okvira koja se može ispisati dopunjuje verzija u Excelu, koja korisnicima olakšava snalaženje u okviru i filtriranje kompetencija prema njihovim potrebama.

Kompetencijama je dodijeljeno pet oznaka: 1. digitalna financijska kompetencija, 2. održiva financijska kompetencija, 3. kompetencija bitna za financijsku otpornost, 4. kompetencija bitna za svakodnevni život i/ili postojeću ili buduću financijsku dobrobit te 5. kompetencija bitna za veliku većinu odraslog stanovništva. Osim toga, uz svaku kompetenciju navedeni su i metapodaci (identifikacijski broj jednak broju iz verzije okvira u Wordu, tematsko područje, tema, podtema te je li riječ o informiranosti, znanju i razumijevanju, vještinama i ponašanju ili samopouzdanju, motivaciji i stavovima).

Oblikovatelji politika i stručnjaci s pomoću oznaka filtrirati kompetencije koje su im potrebne i najkorisnije. Primjerice, mogu odabrati samo kompetencije iz određene podteme (npr. „osnove rizika”) ili s određenom oznakom (npr. kompetencije s održivom financijskom dimenzijom ili kompetencije bitne za financijsku otpornost). Istodobno se može upotrijebiti više oznaka, pa osoba koja želi izraditi nastavne materijale o ključnim aspektima održivog financiranja može istodobno filtrirati sve kompetencije koje su bitne za veliku većinu stanovništva, one bitne za svakodnevni život i/ili postojeću ili buduću financijsku dobrobit te one koje imaju održivu financijsku dimenziju.

U budućnosti bi se mogle dodati nove oznake, a korisnici se pozivaju da uvedu vlastite oznake kako bi okvir prilagodili svojim potrebama. Primjerice, kompetencijama se može dodati oznaka za posebne upotrebe, kao što su važne financijske odluke u životu.

3. SLJEDEĆI KORACI

3.1. Olakšavanje primjene okvira za financijske kompetencije odraslih

Dovršetak okvira EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije odraslih obilježava početak, a sljedeći će koraci biti širenje i olakšavanje primjene okvira u državama članicama i među dionicima, npr. u okviru **ciljanih razmjena u 2022.** Cilj će biti poduprijeti upotrebu okvira u konkretnim politikama, alatima i obrazovnim materijalima te oblikovateljima politika i dionicima ponuditi platformu za razmjenu dobre prakse i stečenih iskustava u primjeni okvira.

3.2. Izrada okvira za financijske kompetencije djece i mladih (mlađi od 18 godina)

Službe Komisije i OECD u suradnji s državama članicama početi će 2022. raditi na okviru za financijske kompetencije djece i mladih (do 18 godina). Očekuje se da će okvir biti dovršen do 2023.

4. POJMOVNIK

Definicije su utvrđene u postojećim pravnim aktima EU-a, temelje se na relevantnim definicijama ili odredbama iz postojećih pravnih akata EU-a ili na globalno priznatim instrumentima politike i publikacijama OECD-a. U nekim su slučajevima definicije skraćene ili pojednostavnjene. Ako su skraćene, pojednostavnjene ili uvedene samo za potrebe ovog dokumenta, ne mogu se smatrati ustaljenim pravnim definicijama.

Pojmovi i izrazi definirani u ovom pojmovniku označeni su u tekstu okvira kurzivom:

- **kriptoimovina:** digitalni prikaz vrijednosti ili prava koji se može prenositi i pohranjivati elektronički, s pomoću tehnologije decentraliziranog vođenja evidencije transakcija ili slične tehnologije (*2020/0265 (COD), Prijedlog uredbe o tržištima kriptoimovine*),
- **elektronički potpis:** podaci u elektroničkom obliku koji su pridruženi ili su logički povezani s drugim podacima u elektroničkom obliku i koje potpisnik koristi za potpisivanje (*Uredba 910/2014 o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu*),
- **financijska pismenost:** spoj financijske informiranosti, znanja, vještina, stavova i ponašanja potrebnih za donošenje razboritih financijskih odluka i u konačnici ostvarila financijska dobrobit pojedinca (*Recommendation of the OECD Council on Financial Literacy* (Preporuka Vijeća OECD-a o financijskoj pismenosti)¹⁴, 29. listopada 2020.),
- **financijsko obrazovanje:** proces kojim potrošači na financijskom tržištu ili ulagatelji saznaju više o financijskim proizvodima, konceptima i rizicima te se informiraju, uče i/ili traže objektivne savjete kako bi razvili vještine i pouzdano se upoznali s financijskim rizicima i mogućnostima, donijeli utemeljene odluke, znali gdje potražiti pomoć i poduzeli druge djelotvorne mjere radi poboljšanja svoje financijske dobrobiti (*OECD/INFE High-level Principles on National Strategies for Financial Education* (Načela visoke razine OECD-INFE-a za nacionalne strategije financijskog obrazovanja) kako su ih 2012. odobrili čelnici skupine G20),
- **financijska otpornost:** sposobnost pojedinaca ili kućanstava da se zaštite od negativnih šokova s financijskim posljedicama, prebrode ih i oporave se (*G20/OECD-INFE Report on Supporting Financial Resilience and Transformation through Digital Financial Literacy* (Izvjешće skupine G20 i OECD-INFE-a o

¹⁴ Ta je definicija u skladu s definicijom „kompetencije” iz Preporuke Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.HRV.

podupiranju financijske otpornosti i preobrazbe na temelju digitalne financijske pismenosti)),

- **nepristran:** za potrebe ovog dokumenta „nepristran” znači objektivna i bez sukoba interesa; imajte na umu da to nije pravna definicija EU-a,
- **neovisno investicijsko savjetovanje** (ili neovisno financijsko savjetovanje za potrebe ovog okvira): savjetovanje koje investicijsko društvo pruža na neovisnoj osnovi, pri čemu to društvo ispunjava niz zahtjeva, prvenstveno u pogledu dovoljno velikog niza raspoloživih financijskih instrumenata, i pridržava se ograničenja u pogledu naknada, provizija ili novčane odnosno nenovčane koristi koju je platila ili dala treća strana u vezi s pružanjem usluge klijentu (na temelju odredaba *Direktive 2014/65/EU o tržištu financijskih instrumenata*),
- **račun za plaćanje s osnovnim uslugama:** račun za plaćanje koji potrošačima omogućuje provedbu određenih transakcija, što uključuje barem polaganje novčanih sredstava, podizanje gotovine te izvršavanje i primanje platnih transakcija u korist i od trećih osoba, uključujući izvršavanje kreditnih transfera (na temelju odredaba *Direktive 2014/92/EU o usporedivosti naknada povezanih s računima za plaćanje, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu računima za plaćanje s osnovnim uslugama*),
- **održivo ulaganje:** ulaganje u gospodarsku aktivnost kojom se doprinosi ostvarenju okolišnih ciljeva ili ulaganje u gospodarsku aktivnost kojom se doprinosi ostvarenju socijalnih ciljeva, ili ulaganje u ljudski kapital ili gospodarski ili socijalno ugrožene zajednice, pod uvjetom da se takvim ulaganjima ne nanosi bitna šteta bilo kojem od tih ciljeva i da društva u koja se ulaže slijede prakse dobrog upravljanja (na temelju definicije iz *Uredbe 2019/2088 o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga*),
- **osobni podaci:** svi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi („ispitanik”); pojedinac čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca (*Uredba (EU) 2016/679 o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka*),
- **manipulativni zeleni marketing:** praksa stjecanja nepoštene konkurentske prednosti stavljanjem na tržište financijskog proizvoda kao okolišno prihvatljivog iako zapravo osnovni okolišni standardi nisu ispunjeni (na temelju odredaba *Uredbe (EU) 2020/852 o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja*).

Okvir EU-a i OECD-INFE-a za financijske kompetencije odraslih

Legenda

<p>Plavo: prijedlozi kompetencija koje se odnose na digitalne financije i digitalno pružanje financijskih informacija, obrazovanja i savjetovanja</p>
<p>Zeleno: prijedlozi kompetencija koje se odnose na održivo financiranje</p>
<p><i>Kurziv:</i> koncepti definirani u pojmovniku</p>

1. Novac i transakcije

Tema	Informiranost, znanje i razumijevanje	Vještine i ponašanje	Samopouzdanje, motivacija i stavovi
1.1. Novac i valute	<p>Oblici novca i njegova upotreba</p> <p>1. Znaju da postoje različiti oblici novca</p> <p>2. Razumiju značenje pojma „zakonsko sredstvo plaćanja”</p>	<p>3. Znaju upotrebljavati i sigurno čuvati sve oblike novca</p> <p>4. Uzimaju u obzir relativne prednosti i nedostatke različitih oblika novca pri njihovu odabiru</p>	<p>5. Motivirani su učiti o različitim oblicima novca</p> <p>6. S pouzdanjem upotrebljavaju različite oblike novca</p>
	<p>Novčanice i kovanice</p> <p>7. Znaju prepoznati autentične novčanice i kovanice</p> <p>8. Znaju da se valute ili određene novčanice i kovanice s vremenom mogu prestati upotrebljavati kao službena valuta / sredstvo plaćanja</p>	<p>9. Poduzimaju odgovarajuće mjere ako smatraju da su novčanice ili kovanice krivotvorene</p> <p>10. U utvrđenom roku zamjenjuju novčanice i kovanice koje su izašle iz upotrebe novim novčanicama i kovanicama</p>	<p>11. Pravilno postupaju kad se susretnu s krivotvorenim novcem</p>
	<p>Strane valute</p>	<p>16. Znaju preračunati cijene iskazane u različitim valutama</p>	<p>18. S pouzdanjem izvršavaju transakcije u različitim valutama</p>

	<p>Znaju</p> <p>12. primijeniti devizne tečajeve radi preračunavanja valuta</p> <p>13. da se naknade, provizije i devizni tečajevi za transakcije razlikuju ovisno o vremenu i pružateljima</p> <p>14. Razumiju utjecaj promjenjivih deviznih tečajeva na doznake, inozemna putovanja i inozemne kupnje</p> <p>15. Znaju da postoje alati za preračunavanje valuta</p>	<p>17. Uzimaju u obzir naknade i devizne tečajeve pri odabiru doznaka ili načinu razmjene novca</p>	<p>19. Uspoređuju devizne tečajeve različitih pružatelja u potrazi za najboljom kotacijom</p>
<p>1.2. Dohodak</p>	<p>Izvori dohotka</p> <p>20. Znaju iz kojih se izvora ostvaruje dohodak od rada i drugi dohodak, uključujući dostupne državne naknade i zahtjeve za njihovu isplatu</p> <p>21. Razumiju zašto neto iznosi osobnog dohotka mogu varirati</p> <p>22. Znaju prepoznati zakonite načine povećanja dohotka</p> <p>23. Razumiju kako imovina ili ulaganja mogu biti izvor dohotka</p>	<p>24. Prijavljuju poreznim tijelima sve izvore dohotka</p>	<p>25. Spremni su prema potrebi raspravljati s drugim osobama o dohotku</p>

	<p>Potvrda o plaći i izjava o dohotku</p> <p>Razumiju</p> <p>26. stavke na potvrdi o plaći i izjavi o dohotku</p> <p>27. kako pristupiti bitnim informacijama o dohotku pojedinca, pohraniti ih i voditi evidenciju o njima</p> <p>28. razliku između bruto i neto dohotka</p> <p>29. da neki automatski odbici od plaće mogu biti namijenjeni stvaranju imovine odnosno osiguranju prava ili plaćanju troškova</p>	<p>Provjeravaju</p> <p>30. potvrde o plaći i izjave o dohotku te ih čuvaju za moguće buduće potrebe</p> <p>31. ostvareni dohodak u odnosu na očekivani dohodak i nastoje analizirati zašto se razlikuju</p> <p>32. Pri donošenju odluka prema potrebi uzimaju u obzir bruto ili neto dohodak</p> <p>33. Uzimaju u obzir cijeli u plaću, uključujući prema potrebi doprinose za štednju ili osiguranja, pri usporedbi tekućeg dohotka s alternativnim dohotkom</p>	
	<p>Potrebe za dohotkom</p> <p>34. Razumiju da rashodi ne bi smjeli premašivati dohodak</p> <p>35. Znaju da je važno imati dovoljno primanja u mirovini</p>	<p>36. Procjenjuju potrebu za tekućim dohotkom i traže načine da ostvare dovoljno za svoje potrebe</p> <p>37. Realno procjenjuju očekivani dohodak</p> <p>38. Izdvajaju određeni dio dohotka za mirovinu</p>	<p>39. Motivirani su pronaći načine ostvarivanja dovoljnog dohotka da zadrže postojeći i budući životni standard</p>

	<p>Utjecaj razvoja karijere na dohodak</p> <p>40. Znaju da se različitim poslovima i karijerama, uključujući poduzetništvo, s vremenom ostvaruju različite iznose prihoda</p>	<p>41. Poduzimaju praktične korake kako bi prema potrebi izgradili određenu karijeru ili proveli određenu poslovnu ideju</p>	<p>42. Prema potrebi mogu s pouzdanjem izgraditi odabranu karijeru ili provesti poslovnu ideju i razmotriti promjenu posla</p>
<p>1.3. Cijene, kupnje i plaćanja</p>	<p>Cijene</p> <p>Znaju</p> <p>43. prema potrebi izračunati i protumačiti značajne jedinične kupovne cijene</p> <p>44. da se cijena iste robe ili usluga može razlikovati ovisno o raznim čimbenicima, kao što su prodavatelj, lokacija ili vrijeme kupnje</p> <p>45. da se kupovna moć novca može mijenjati s vremenom zbog inflacije</p> <p>46. da cijena nije jedini bitan kriterij pri kupnji određenog proizvoda, već da treba uzeti u obzir i kvalitetu i uvjete</p>	<p>50. Izračunavaju ili procjenjuju konačnu cijenu robe ili usluge</p> <p>51. Traže načine na koje mogu ublažiti utjecaj inflacije na svoj novac</p> <p>52. Nastoje kupovati robu i usluge po poštenoj cijeni</p>	<p>53. S pouzdanjem pregovaraju o poštenoj cijeni</p>

	<p>47. da stvarni trošak robe ili usluga može ovisiti o čimbenicima kao što su porezi, devizni tečajevi, troškovi dostave i carine (ako su naručene izvan EU-a)</p> <p>48. izračunati konačnu potrošačku cijenu ako nije naznačena na artiklu</p> <p>49. Znaju da se pri internetskoj kupnji proizvoda cijena iste robe ili usluga može razlikovati, među ostalim, ovisno o pregledanoj internetskoj stranici ili povijesti pretraživanja, primjenjivim uvjetima dostave ili lokaciji s koje se obavlja kupnja</p>		
	<p>Usporedba cijena</p> <p>54. Razumiju da informacije dobivene alatima za usporedbu troškova dostupnima na internetu mogu biti nepotpune, netočne ili pristrane</p>	<p>55. Uspoređuju cijene slične robe koja se prodaje različitim kanalima (uključujući tradicionalne pružatelje i internetske pružatelje)</p> <p>56. Sposobni su upotrebljavati, ako su dostupni, internetske alate za usporedbu u kojima se uspoređuju cijene, kvaliteta i uvjeti roba i usluga</p>	<p>57. S pouzdanjem donose odluke na temelju informacija iz pouzdanih (internetskih) alata za usporedbu cijena koje su razvili <i>nepriistrani</i> pružatelji</p>
	<p>Kupnje</p>	<p>64. Razmatraju cjelokupnu vrijednost ili korisnost potencijalne kupnje i njezinu cijenu</p>	<p>S pouzdanjem</p>

	<p>58. Razumiju da novac potrošen na kupnju određene robe ili usluge više nije dostupan za nešto drugo (koncept pripisanog troška)</p> <p>59. Razumiju da nepovratni troškovi iz prošlosti ne bi trebali utjecati na sadašnje odluke o kupnji (primjena koncepta nepovratnog troška)</p> <p>60. Znaju da mogu postojati zamjenski proizvodi, što u nekim slučajevima uključuje rabljene ili obnovljene proizvode, i usluge koje mogu biti jeftinije od prvotno pronađenih proizvoda i usluga</p> <p>61. Znaju da mogu postojati dopunski proizvodi i usluge potrebni za upotrebu određenih proizvoda ili usluga</p> <p>62. Znaju koja se prava potrošača primjenjuju pri kupnji, osobito internetskoj (tj. politika povrata, objava informacija)</p> <p>Svjesni su</p> <p>63. da oglasi, posebne ponude i mediji mogu imati snažan utjecaj na percipiranu poželjnost određenih kupnji</p>	<p>65. Prema potrebi i u skladu sa zakonom vraćaju artikle kupljene na internetu ili drugim vrstama prodaje na daljinu u zakonskom roku radi potpunog povrata novca</p> <p>66. Osmišljavaju strategije za izbjegavanje ili što veće smanjenje prekomjerne potrošnje, impulzivne kupnje i drugih neželjenih posljedica oglašavanja i društvenog pritiska</p> <p>67. Poduzimaju korake kako bi obavili informirane kupnje</p> <p>68. Razmatraju održive alternative novim kupnjama, kao što su ponovna upotreba i recikliranje</p>	<p>69. koriste prava na povrat artikala kupljenih na internetu ili drugim vrstama prodaje na daljinu u zakonskom roku radi potpunog povrata novca prema potrebi i u skladu sa zakonom</p> <p>70. odbijaju prodajne ponude koje nisu zadovoljavajuće ili željene, uključujući internetske ponude (tj. skočni prozori, internetski oglasi)</p> <p>71. se odupiru pritisku na obavljanje neplanirane kupnje</p>
	<p>Načini plaćanja i prijenos novca</p>	<p>80. Upotrebljavaju primjerene načine i tehnologije plaćanja, uzimajući u obzir ukupni trošak, rizik i praktičnost odabranog načina</p>	<p>84. Motivirani su učiti o različitim načinima plaćanja i prijenosa</p>

	<p>72. Razumiju razliku između različitih načina plaćanja i znaju ih sigurno upotrebljavati (npr. debitna ili kreditna kartica, internetske usluge prijenosa, bankovni prijenos na privatni račun, mobilni/digitalni novčanik, trenutno plaćanje)</p> <p>73. Znaju procijeniti moguće rizike i koristi različitih načina plaćanja</p> <p>74. Znaju da su neki načini plaćanja oblik zaduživanja i razumiju kako će to utjecati na ukupnu plaćenu cijenu te da razne vrste transakcija imaju drukčije posljedice na novčani tok</p> <p>75. Znaju osnovna pravila za borbu protiv pranja novca kad je riječ o upotrebi gotova novca i o plaćanjima te ih se pridržavaju</p> <p>Znaju</p> <p>76. da u EU-u postoji pravo na račun za plaćanje s osnovnim uslugama neovisno o boravištu ili financijskom stanju pojedinca</p> <p>77. da je pravilima EU-a potrošačima dopušteno otvaranje i promjena bankovnih računa bilo gdje u EU-u</p> <p>78. da račun za plaćanje s osnovnim uslugama mogu nuditi tradicionalne i internetske kreditne institucije</p>	<p>81. Sposobni su izvršiti internetska plaćanja na različitim platnim servisima u skladu s mjerama digitalne sigurnosti</p> <p>82. Poduzimaju korake kako bi upotrebljavali račun za plaćanje s osnovnim uslugama ako ispunjavaju uvjete za njega</p> <p>83. Poduzimaju korake kako bi upotrebljavali račun za plaćanje koji odgovara njihovim potrebama i zahtjevima</p>	<p>85. S pouzdanjem upotrebljavaju različite načine plaćanja i prijenosa te odaberu najbolji način za prijenos novca, uzimajući u obzir troškove i rizike</p> <p>86. S pouzdanjem podnose zahtjev za otvaranje računa za plaćanje s osnovnim uslugama ako ispunjavaju uvjete za njega</p>
--	---	--	---

	79. da postoji brzi postupak prebacivanja računa iz jedne banke u drugu za potrošače koji to žele		
	<p>Provjera plaćanja i kupnji te vođenje evidencije o njima</p> <p>87. Razumiju da može doći do pogreške u plaćanjima i kupnjama te ih znaju uočiti na fakturama i računima</p> <p>88. Znajuju da se neke potvrde moraju čuvati kao dokazi kupnje</p>	<p>89. Provjeravaju prema potrebi pojedinosti o plaćanju, račune i vraćeni novac, fakture i druge račune</p> <p>90. Traže račun ako im nije izdan te čuvaju račune i druge relevantne dokumente povezane s važnim kupnjama</p> <p>91. Vode evidenciju o svem isplaćenom ili potrošenom novcu</p>	92. S pouzdanjem obavljaju dodatnu provjeru kad se čini da je došlo do pogreške u plaćanju ili kupnji te u tom slučaju poduzimaju sljedeće korake
	<p>Posljedice kupnji</p> <p>93. Znajuju da neke kupnje mogu podrazumijevati kontinuirane troškove, primjerice za održavanje ili pohranu</p> <p>94. Znajuju kad istječu pretplate i hoće li se automatski obnoviti</p>	<p>95. Uzimaju u obzir dugoročne posljedice pretplata i drugih kupnji koje podrazumijevaju višekratno plaćanje</p> <p>96. Donose utemeljene odluke o sveukupnom utjecaju mogućnosti raspoređivanja plaćanja kroz određeno razdoblje</p>	99. S pouzdanjem se pri odlučivanju o odgodi kupnje oslanjaju na svoje znanje o čimbenicima kao što su inflacija i devizni tečajevi

		<p>97. Izvršavaju kontinuirana plaćanja u dogovorenom roku</p> <p>98. Donose utemeljene odluke o obavljanju velike kupnje odmah ili u budućnosti</p>	
	<p>Aspekti održivosti cijena i kupnja</p> <p>100. Znaju da kupljena roba ili usluge mogu imati različite okolišne i socijalne učinke</p>	<p>101. Uzimaju u obzir okolišne, socijalne i upravljačke preferencije pri donošenju odluke o kupnji robe ili usluge</p>	<p>102. Motivirani su prema potrebi saznati više o podrijetlu, uvjetima proizvodnje, okolišnim i socijalnim učincima robe ili usluge te rezultatima društva koje ih nudi u pogledu upravljanja</p> <p>103. Motivirani su prema potrebi dovesti u pitanje informacije o okolišnim i socijalnim učincima te objavljene rezultate prodavatelja u pogledu upravljanja, ako je primjenjivo</p>
<p>1.4. Financijske evidencije i ugovori</p>	<p>Razumijevanje i potpisivanje ugovora</p> <p>104. Razumiju pravne posljedice potpisivanja ugovora ili prihvaćanja uvjeta pri kupnji imovine, proizvoda ili usluge</p>	<p>106. Ako su sigurni u to, potpisuju ugovore u papirnom ili, ako je primjenjivo, elektroničkom obliku</p>	

	<p>105. Razumiju da <i>elektronički potpis</i> može imati jednaku pravnu vrijednost kao vlastoručni potpis</p>	<p>107. Provjeravaju financijske evidencije i ugovore prije nego što ih pohrane na uredan i pristupačan način</p>	<p>108. Prema potrebi spremni su zatražiti savjet prije potpisivanja ugovora u papirnatom ili, ako je primjenjivo, elektroničkom obliku</p>
	<p>Financijske evidencije</p> <p>109. Znaju da je važno čuvati određene dokumente gdje im prema potrebi mogu lako pristupiti</p> <p>110. Znaju za pohranu elektroničkih dokumenata u oblaku i posljedice takve pohrane (npr. sigurnosne i troškovne posljedice)</p>	<p>111. Znaju prema potrebi dohvatiti dokumente, pa i iz oblaka</p> <p>112. Postavljaju pitanja o svemu što im nije jasno u financijskim evidencijama i ugovorima te traže ispravljanje pogrešaka</p> <p>113. Traže financijske evidencije i pisane ugovore ako ih nisu dobili</p> <p>114. Čuvaju nekoliko sigurnosnih kopija financijskih evidencija, među ostalim u elektroničkom formatu</p>	

2. Planiranje i upravljanje financijama

Tema	Informiranost, znanje i razumijevanje	Vještine i ponašanje	Samopouzdanje, motivacija i stavovi
2.1. Izrada budžeta	<p>Praćenje prihoda i rashoda</p> <p>115. Znaju da najnovije transakcije možda neće biti uključene u posljednji pregledani financijski izvještaj</p>	<p>116. Redovito prate izdatke i rashode</p> <p>117. Razlikuju fiksne rashode od varijabilnih rashoda</p> <p>118. Daju veći prioritet osnovnoj potrošnji nego diskrecijskoj potrošnji</p> <p>119. Razdvajaju poslovne prihode i rashode od prihoda i rashoda kućanstva</p>	
	<p>Izrada budžeta</p> <p>120. Znaju što je budžet, kako ga izraditi i zašto je to korisno</p> <p>121. Upoznati su s pouzdanim alatima za izradu budžeta koje su razvili nepristrani pružatelji, uključujući mobilne aplikacije te druge digitalne alate i servise za izradu budžeta</p>	<p>123. Prepoznaju „potrebe” i „želje” te im prema potrebi utvrđuju prioritet</p> <p>124. Redovito izrađuju budžet radi planiranja prihoda, štednje i rashoda uz pomoć primjerenih alata ako su dostupni</p>	<p>126. Motivirani su izdvojiti vrijeme za izradu i praćenje budžeta kao strategije za održavanje i povećanje financijske dobrobiti</p>

	<p>122. Razumiju zašto je pri izradi budžeta važno uzeti u obzir srednjoročnu i dugoročnu perspektivu</p>	<p>125. Redovito upotrebljavaju alate za izradu budžeta, uključujući mobilne aplikacije ili druge digitalne alate, koje su razvili nepristrani pružatelji</p>	<p>127. Motivirani su uzeti u obzir cjelokupni budžet pri donošenju odluka o potrošnji</p> <p>128. Motivirani su pri izradi budžeta sagledati situaciju izvan okvira svojih trenutačnih potreba i želja kako bi se pripremili za budućnost</p> <p>129. S pouzdanjem prilagođavaju budžet prema potrebi</p>
<p>2.2. Upravljanje prihodima i rashodima</p>	<p>Osnove upravljanja prihodima i rashodima</p> <p>130. Razumiju zašto je važno aktivno upravljati novcem te pratiti prihode i rashode</p> <p>131. Znaju da obiteljske i društveno-kulturne vrijednosti i običaji mogu utjecati na način upravljanja novcem</p>	<p>132. Uspoređuju stvarne rashode s iznosima budžeta i prema potrebi prilagođavaju budžet ili rashode</p> <p>133. Prema potrebi traže načine za prilagodbu prihoda ili rashoda uzimajući u obzir povremene izdatke kao što su darovi, donacije ili izdaci za godišnji odmor</p>	<p>134. S pouzdanjem samostalno donose odluke o prihodima i rashodima</p> <p>135. S pouzdanjem utvrđuju osobne prioritete u pogledu osnovne i diskrecijske potrošnje</p> <p>136. Prihvaćaju odgovornost za upravljanje osobnim financijama i financijama kućanstva</p> <p>137. Spremni su raspravljati o planiranju financija i upravljanju njima sa svojim partnerima</p>

			<p>138.S pouzdanjem upravljaju financijama u ime drugih osoba ako im je za to dodijeljena pravna odgovornost</p>
	<p>Upravljanje neredovitim i neočekivanim prihodima i rashodima</p> <p>Razumiju</p> <p>139.da različite životne faze i određeni osobni ili obiteljski događaji mogu utjecati na prihode i rashode</p> <p>140.zašto je važno aktivno planirati povremene neredovite izdatke</p> <p>141.moguće načine plaćanja neočekivanih rashoda</p>	<p>143.Prema potrebi traže načine za prilagodbu prihoda ili rashoda uzimajući u obzir neredovite rashode i moguće oscilacije u prihodima</p> <p>144.Znaju utvrditi i odabrati najbolji način plaćanja neočekivanih rashoda</p>	

	142.Znaju koliko bi novaca bilo potrebno za podmirenje rashoda u slučaju gubitka prihoda	145.Donose utemeljene odluke o upotrebi primljenih izvanrednih prihoda i imovine, kao što su darovi, nagrade i nasljedstvo	
2.3. Štednja	<p>Ciljevi i prioriteti u štednji</p> <p>Razumiju</p> <p>146.koristi štednje, utvrđivanja ciljeva štednje i izrade plana za njihovo ostvarenje</p> <p>147.koristi štednje od mlade dobi i redovite štednje</p> <p>148.koncept postupanja s osobnom štednjom kao s preuzetom financijskom obvezom, koja se ponekad opisuje kao obveza „plaćanja prvo sebi”</p>	<p>149.Utvrđuju konkretne ciljeve štednje u određenom roku i pristup za njihovo ostvarenje</p> <p>150.Nastoje štedjeti svaki put kad ostvare dohodak</p> <p>151.Daju prioritet štednji pred nekim oblicima diskrecijske potrošnje</p>	<p>152.S pouzdanjem utvrđuju vlastite ciljeve štednje na temelju realnih želja i smatraju da ih je moguće ostvariti</p> <p>153.Smatraju štednju osnovnim dijelom kućnog budžeta</p>

	<p>Novčane rezerve</p> <p>Razumiju koristi</p> <p>154.štednje za hitne situacije kojom se podmiruju financijski šokovi</p> <p>155.određene lako dostupne ili likvidne štednje</p>	<p>156.Poduzimaju korake za štednju za hitne situacije kako bi se mogli nositi s financijskim šokovima</p>	<p>157.Cijene dodatnu <i>financijsku otpornost</i> stvorenu štednjom</p> <p>158.Zadovoljni su postojećim novčanim rezervama ili motivirani su povećati ih</p>
	<p>Kamatne stope</p> <p>159.Razumiju utjecaj složene kamate na štednju i načine štednje koji omogućuju ostvarivanje koristi od nje</p>	<p>160.Nastavljaju štedjeti i u slučaju niskih kamatnih stopa</p> <p>161.Obvezno uzimaju u obzir realnu kamatnu stopu na vlastitu štednju</p> <p>162.Upotrebljavaju pouzdane i <i>nepristrane</i> digitalne alate za usporedbu kamatnih stopa, naknada i drugih obilježja mogućih štednih računa te procjenu njihova utjecaja na štednju</p>	

	<p>Odabir štednih proizvoda</p> <p>Znaju</p> <p>163.koje su dostupne mogućnosti štednje (ili kako to jednostavno doznati)</p> <p>164.da se u različitim štednim proizvodima mogu nuditi drukčije kombinacije naknada, kamatnih stopa i poreznih olakšica te da mogu uključivati različite vrste rizika</p> <p>165.da štedni proizvodi mogu imati različita obilježja održivosti (aspekti okolišnog, socijalnog i korporativnog upravljanja)</p> <p>166.gdje mogu pristupiti željenim štednim proizvodima</p> <p>167.Razumiju da odabir određenog načina štednje ili ulaganja može djelomično ovisiti o očekivanom roku za ostvarenje cilja štednje</p> <p>168.Znaju procijeniti sigurnost različitih načina štednje</p> <p>169.Znaju da su sredstva deponirana na bankovni račun u iznosu do 100 000 EUR po osobi i po instituciji zaštićena sustavom osiguranja depozita</p>	<p>170.Poduzimaju mjere opreza da bi zaštitili ušteđeni novac</p> <p>171.Odabiru štedne proizvode prema svojim preferencijama, uključujući preferencije u pogledu održivosti</p>	<p>172.S pouzdanjem odabiru štedne proizvode prema svojim preferencijama, uključujući preferencije u pogledu održivosti, ili traže savjet prema potrebi</p>
--	--	--	---

	<p>Upravljanje štednjom</p> <p>173.Upoznati su s pouzdanim digitalnim alatima koje su razvili <i>nepristrani</i> pružatelji i koji pomažu u redovitoj štednji</p>	<p>174.Prate porast uštede i prema potrebi prilagođavaju štednju</p> <p>175.Informiraju se o postojećim alatima za upravljanje osobnim financijama</p> <p>176.Upotrebljavaju pouzdane i <i>nepristrane</i> digitalne alate kao pomoć u donošenju odluka o štednji</p>	<p>177.Motivirani su upotrebljavati alate koji pomažu u donošenju financijskih odluka i poboljšavaju financijsko ponašanje pojedinca</p>
<p>2.4. Ulaganje</p>	<p>Osnove ulaganja</p> <p>178.Znaju razliku između štednje i ulaganja te duga i kapitala</p> <p>179.Znaju da su određeni oblici ulaganja likvidniji od drugih</p> <p>180.Znaju da se vrijednost ulaganja može povećati ili smanjiti</p> <p>181.Znaju da različite vrste naknada i pristojbi (jednokratne i kontinuirane, izravne i neizravne) mogu znatno utjecati na uspješnost ulaganja</p>	<p>186.Znaju izračunati proporcionalno povećanje ili smanjenje vrijednosti ulaganja</p>	<p>187.S pouzdanjem razmatraju mogu li se određeni ciljevi ostvariti ulaganjem</p> <p>188.S pouzdanjem odustaju od ulaganja ako ne razumiju financijski proizvod ili uslugu</p>

	<p>182. Razumiju kako promjene u inflaciji, kamatnim stopama i/ili deviznim tečajevima mogu utjecati na dugoročne planove</p> <p>183. Razumiju razliku između mogućih (nerealiziranih) i realiziranih gubitaka ili dobitaka</p> <p>184. Znaju za dodatne rizike donošenja neutemeljenih odluka o ulaganju</p> <p>185. Razumiju osnove koncepte u području ulaganja, kao što su vremenska vrijednost novca, tolerancija rizika, vremenski horizont ulaganja i ciljevi ulaganja</p>		
	<p>Cijene dionica i fondova</p> <p>189. Razumiju da ista dionica ili fond mogu imati drukčiju kupovnu/prodajnu cijenu u različitim razdobljima</p>		

	<p>Odabir i diversifikacija ulaganja</p> <p>Znaju</p> <p>190.obilježja raznih investicijskih proizvoda, uključujući razine rizika, likvidnost, očekivanu uspješnost i svojstva održivosti ili ih mogu lako saznati</p> <p>191.da se naknade, provizije i druge pristojbe mogu naplatiti za investicijske proizvode i usluge te da se one mogu razlikovati ovisno o pružatelju i prodajnom kanalu</p> <p>192.da se cijena istog investicijskog proizvoda može razlikovati ovisno o pružatelju i prodajnom kanalu</p> <p>193.da investicijski proizvodi mogu imati različita obilježja održivosti (okolišno, socijalno i korporativno upravljanje)</p> <p>194.Razumiju koristi posjedovanja diversificiranog portfelja ulaganja</p> <p>195.Znaju zašto je pri ulaganju važno razmotriti cjelokupnu raspodjelu imovine</p>	<p>197.Uzimaju u obzir rizik, uspješnost, troškove i druga obilježja ulaganja pri upravljanju ulaganjima i njihovu praćenju</p> <p>198.Periodično prate ulaganja i prema potrebi ih prilagođavaju</p> <p>199.Sposobni su pri donošenju odluke o ulaganju uzeti u obzir osobne preferencije povezane s ciljem ulaganja, tolerancijom rizika, vremenskim horizontom i održivosti</p> <p>200.Znaju dohvatiti relevantne i pouzdane informacije kao pomoć u donošenju odluka o ulaganju</p> <p>201.Istražuju moguća ulaganja</p> <p>202.Stvaraju diversificirani portfelj</p>	<p>S pouzdanjem i motivacijom</p> <p>204.istražuju moguća ulaganja prije nego što se na njih obvežu</p> <p>205.Uspoređuju razinu održivosti investicijskih proizvoda na temelju, primjerice, drugih standarda, oznaka ili ocjena</p> <p>206.Dovode u pitanje ponude ulaganja koje se čine predobrima da bi bile istinite</p> <p>207.Uspoređuju sastav investicijskog portfelja mirovinskih fondova, polica životnog osiguranja, dotacija, zajedničkih investicijskih programa ili drugih investicijskih proizvoda kako bi procijenili njihovu prikladnost na holistički način</p>
--	--	--	--

	<p>196. Znaju da postoje razni alati za burzovno posredovanje i trgovanje kojima se može pristupiti raznovrsnim tradicionalnim i digitalnim sredstvima</p>	<p>203. Sposobni su kombinirati razne investicijske proizvode, kao što su mirovinski programi, police životnog osiguranja, dotacije, zajednički investicijski programi ili prema potrebi drugi investicijski proizvodi</p>	<p>208. Ne dopuštaju da se njihovo ponašanje u pogledu ulaganja temelji na strahu od propuštanja prilike</p> <p>209. Spremni su podijeliti relevantne osobne podatke s posrednikom radi procjene prikladnosti</p>
	<p><i>Kriptoimovina i povezani digitalni razvoj</i></p> <p>210. Znaju da postoje razne vrste <i>kriptoimovine</i> i u osnovi razumiju kako joj pristupiti i razmijeniti je</p> <p>211. Upoznati su s rizicima upotrebe <i>kriptoimovine</i> za plaćanje ili ulaganje te rizicima svojstvenima „platformama za razmjenu <i>kriptoimovine</i>” (primjerice tehnološki i drugi rizici), koji mogu imati znatne financijske posljedice</p> <p>212. Znaju da su prijevare povezane s <i>kriptoimovinom</i> česte i da se moguće žrtve često nastoji privući obećavanjem visokih očekivanih povrata</p>	<p>213. Prema potrebi znaju sigurno upotrebljavati različite vrste <i>kriptoimovine</i> u skladu s primjenjivim pravom</p>	<p>214. Prate razvoj tehnologija u nastajanju koje su bitne za financijske proizvode i usluge</p>

	<p>Prava dioničara</p> <p>215.Upoznati su s pravima i koristima povezanim s posjedovanjem udjela u društvu</p> <p>216.Upoznati su s pravima dioničara da utječu na odluke društva, među ostalim o njegovoj uspješnosti u pogledu održivosti</p> <p>217.Upoznati su s mogućnosti i zahtjevima sudjelovanja u kolektivnim akcijama dioničara te digitalnim alatima koji to omogućuju</p>	<p>218.Prema potrebi mogu na godišnjoj glavnoj skupštini ili u okviru kolektivnih akcija dioničara poduzeti korake kako bi sudjelovali u društvima u skladu s vlastitim preferencijama u pogledu održivosti i drugim preferencijama</p>	
	<p>Održivo ulaganje</p> <p>Znaju</p> <p>219.koji održivi investicijski proizvodi postoje na tržištu</p> <p>220.za različite aspekte održivosti (okolišni, socijalni i upravljački aspekt) i načela na kojima se temelji svaki od tih aspekata</p>	<p>222.Traže investicijske proizvode koji su u skladu s njihovim preferencijama u pogledu održivosti</p> <p>223.Odabiru strategiju ulaganja, odnosno dezinvestiranje ili sudjelovanje ili njihovu kombinaciju, u skladu s vlastitom osobnom situacijom i preferencijama</p>	<p>226.Motivirani su istraživati proizvode koje već imaju ili u koje namjeravaju uložiti kako bi bili sigurni da ispunjavaju njihove preferencije u pogledu održivosti</p> <p>227.S pouzdanjem postavljaju pitanja o mjeri u kojoj investicijski proizvod ispunjava kriterije održivosti</p>

	<p>221. da se različite strategije ulaganja mogu upotrijebiti za ulaganje u skladu s vlastitim preferencijama (u pogledu održivosti) povezanim s okolišnim, socijalnim i korporativnim upravljanjem, primjerice izbjegavanje ulaganja u određene sektore ili društva (dezinvestiranje) ili sudjelovanje u određenim društvima kako bi promijenila svoje aktivnosti (sudjelovanje)</p>	<p>224. Postavljaju savjetniku naknadna pitanja o aspektima investicijskih proizvoda povezanim s održivosti</p> <p>225. Istražuju i uspoređuju svojstva održivosti mogućih štednih i investicijskih proizvoda</p>	
	<p>Roba</p> <p>228. Znaju da se vrijednost ulaganja u materijalnu imovinu kao što je zlato može povećati ili smanjiti ovisno o brojnim čimbenicima</p>	<p>229. Prate promjene cijena roba koje drže kao ulaganje</p>	
	<p>Čimbenici koji utječu na odluke o ulaganju</p> <p>230. Znaju da ljudska obilježja kao što su emocije ili kognitivna pristranost mogu utjecati na odluke o ulaganju na neočekivane načine</p> <p>231. Upoznati su s rizicima društvenog trgovanja</p>	<p>232. Poduzimaju korake kako bi pri donošenju odluka o ulaganju donijeli utemeljene odluke, kontrolirali emocionalne reakcije i uzeli u obzir kognitivnu pristranost</p>	
<p>2.5. Dugoročno planiranje i prikupljanje imovine</p>			

	<p>Osnove dugoročnog planiranja</p> <p>233. Razumiju zašto je važno uzeti u obzir dugoročne potrebe, čak i kad kratkoročne potrebe treba hitno ispuniti</p> <p>234. Razumiju da za dugoročno planiranje mogu biti potrebne drukčije vrste financijskih proizvoda nego za štednju za hitne situacije</p> <p>235. Svjesni su da će s vremenom možda trebati prilagoditi radnje potrebne za ostvarivanje dugoročnih planova</p> <p>236. Razumiju zašto je važno planirati za posmrtno razdoblje, uključujući prema potrebi razmatranje financijskih zahtjeva uzdržavanih osoba, donošenje odluka o raspodjeli nepodmirenih troškova, dugova i imovine te pisanje oporuke</p>	<p>237. Izrađuju financijske planove za buduće pozitivne i negativne životne događaje koji će vjerojatno imati financijske posljedice</p> <p>Utvrđuju strategije za</p> <p>238. poduzimanje mjera (prevladavanje odugovlačenja) u izradi dugoročnih planova</p> <p>239. uravnoteženje neposrednih potreba i želja s dugoročnim planovima kako bi se ostvarili dugoročni financijski ciljevi</p> <p>240. Prate promjenjive vrijednosti ulaganja, imovine i obveza</p> <p>Uzimaju u obzir</p> <p>241. predvidljive oscilacije u prihodima i rashodima pri izradi dugoročnih planova</p> <p>242. svu osobnu i kućnu imovinu i obveze pri razmatranju dugoročnih potreba</p>	<p>245. Shvaćaju vrijednost dugoročnog financijskog planiranja kao načina zadržavanja ili povećanja financijske dobrobiti</p> <p>246. Prema potrebi s pouzdanjem mijenjaju dugoročne financijske planove</p> <p>247. S pouzdanjem provode dugoročne financijske planove</p> <p>248. Motivirani su uzeti u obzir dugoročne financijske potrebe uzdržavanih osoba</p>
--	--	--	---

		<p>243.mogućnost da će članovi obitelji ili zajednice trebati financijsku potporu u dugoročnom razdoblju</p> <p>244.Pripremaju planove za podmirenje tekućih životnih troškova uzdržavanih osoba i unaprijed dogovaraju raspodjelu nepodmirenih troškova, dugova i imovine nakon smrti te ih povremeno provjeravaju</p>	
2.6. Mirovina	<p>Osnove planiranja mirovine</p> <p>Razumiju</p> <p>249.zašto je važno razmotriti načine osiguranja financijske sigurnosti nakon radnog vijeka i početi štedjeti za mirovinu od mlade dobi</p>	<p>250.Planiraju svoju financijsku sigurnost nakon radnog vijeka</p> <p>251.Pri planiranju mirovine uzimaju u obzir sve resurse i obveze koji bi mogli biti relevantni</p>	<p>252.S pouzdanjem planiraju mirovinu</p> <p>253.Shvaćaju zašto je važno uravnotežiti trenutni životni standard i odluke o potrošnji u korist boljih financijskih uvjeta kasnije u životu</p>
	<p>Kategorije mirovinskih proizvoda</p> <p>254.Znaju tko ima pravo na državnu imovinu i koliko ona iznosi</p>		

	<p>255.Dobro razumiju glavne vrste javnih i privatnih mirovinskih programa dostupnih na nacionalnoj razini</p> <p>Znaju</p> <p>256.razliku između neobvezne i obvezne mirovinske štednje te razliku između strukovnih i privatnih mirovinskih programa</p> <p>257.da se u određenim jurisdikcijama osobe automatski uključuju u mirovinski sustav</p> <p>258.postoji li mogućnost izuzimanja iz sustava (prema potrebi)</p>	<p>259.Biraju jedan od mirovinskih proizvoda ili po mogućnosti kombiniraju mirovinske programe kako bi si stvorili primjerena mirovinska primanja</p>	
	<p>Upravljanje mirovinskim proizvodima</p> <p>260.Razumiju važnost planiranja faza isplate mirovine te faze uplaćivanja</p> <p>Upoznati su s</p> <p>261.glavnim mogućnostima ostvarivanja primanja iz mirovinskog proizvoda po umirovljenju</p>	<p>264.Slijede mirovinski plan te ga prema potrebi prilagođavaju kako bi u starijoj dobi imali potrebna primanja</p> <p>265.Aktivno donose odluke o upravljanju štednjom za mirovinu i tijekom mirovine (prema potrebi)</p>	

	<p>262.rizicima povlačenja novca iz mirovinske štednje ili stavljanja tih sredstava kao jamstvo za zajam prije umirovljenja</p> <p>263.Upoznati su s pouzdanim digitalnim alatima koje su razvili <i>nepristrani</i> pružatelji za izračune povezane s mirovinom i redovito upravljanje mirovinama</p>	<p>266.Po mogućnosti nastoje iskoristiti programe poticaja za mirovinsku štednju kao što su paritetne uplate poslodavca za doprinose (engl. <i>employer matching</i>) i porezne olakšice</p> <p>267.Razmatraju kako na mirovinsku štednju utječu poticaji (engl. <i>nudges</i>) kao što su mirovinski programi s mogućnošću izuzimanja ili obvezni minimalni doprinosi</p>	
	<p>Razmatranja o održivosti u pogledu mirovina</p> <p>268.Razumiju mjeru u kojoj određeni mirovinski proizvod ispunjava njihove kriterije održivosti</p>	<p>269.Odabiru mirovinski proizvod prema svojim preferencijama u pogledu održivosti i rizika</p>	<p>270.S pouzdanjem postavljaju pitanja o mjeri u kojoj mirovinski proizvodi ispunjavaju kriterije održivosti i prema potrebi zahtijevaju više/bolje mogućnosti</p>
<p>2.7. Krediti</p>	<p>Razmatranja prije traženja kredita</p> <p>Razumiju</p> <p>271.posljedice preuzete kreditne obveze na buduće raspoložive dohotke</p> <p>272.zašto je važno procijeniti sposobnost otplate prije zaduživanja</p>	<p>277.Upotrebljavaju kredit samo kad je potrebno i nakon razmatranja posljedica</p>	<p>Motivirani su</p> <p>282.razmatrati posljedice dobivanja kredita prije donošenja odluke</p>

<p>273.utjecaj složene kamate na kredit</p> <p>274.zašto je važno znati rok otplate i je li fiksna</p> <p>275.da ukupan trošak kredita može biti veći od onog koji proizlazi samo iz kamatne stope</p> <p>276.Znaju razlikovati upotrebu kredita za stvaranje ili povećanje budućeg dohotka ili bogatstva od upotrebe kredita za potrošnju</p>	<p>278.Procjenjuju ukupan trošak kredita i koliko je vjerojatno da će ga moći otplatiti prije nego što donesu odluku o zaduživanju</p> <p>279.Donose odluke o zaduživanju i upravljaju svim preuzetim kreditnim obvezama unutar granica budžeta</p> <p>280.Uzimaju u obzir trošak kredita i trošak artikla pri donošenju odluke o kupnji tog artikla na kredit</p> <p>281.Uzimaju u obzir mogućnost stvaranja ili povećanja dohotka ili bogatstva pri donošenju odluke o zaduživanju</p>	<p>283.tražiti alternative zaduživanju (kao što su štednja, <i>leasing</i>, suvlasništvo, socijalna pomoć)</p>
<p>Jamci i kolateral</p> <p>284.Znaju da određeni davatelji kredita mogu zahtijevati jamca koji će otplatiti kredit u slučaju neispunjavanja obveza</p> <p>285.Znaju da se pri traženju kredita može zahtijevati kolateral radi osiguranja otplate zajma</p> <p>286.Razumiju do kojih društvenih i financijskih posljedica može doći kad od nekoga zatraže da im bude jamac i koju odgovornost to donosi ako se kredit ne otplaćuje</p>	<p>287.Uzimaju u obzir društvene i financijske posljedice do kojih može doći kad od nekoga zatraže da im bude jamac</p>	<p>288.S pouzdanjem su jamac drugoj osobi ili od druge osobe traže da im bude jamac</p>

	<p>Odabir kredita</p> <p>289. Znaju ili mogu jednostavno istražiti različite dostupne vrste kredita (uključujući kreditne kartice, hipotekarne proizvode, revolving kreditne instrumente ili kratkoročni kredit), njihovu namjenu te njihove glavne prednosti i nedostatke</p> <p>Znaju</p> <p>290. je li zajam osiguran imovinom te mogu procijeniti koristi i nedostatke upotrebe takvog zajma, uključujući posljedice neotplaćivanja osiguranog kredita</p> <p>291. zašto je važno znati aktualnu kamatnu stopu na kredit i je li fiksna ili promjenjiva te stopu inflacije</p> <p>292. Znaju da su krediti dostupni i na internetu (npr. na platformama za pozajmljivanje među jednakima) i mogu razlikovati njihova različita obilježja (i rizike)</p> <p>293. Upoznati su s postojanjem različitih vrsta hipotekarnih zajmova, uključujući zelene hipotekarne zajmove</p>	<p>294. Pažljivo biraju kreditne proizvode (nakon odluke o zaduživanju i odabira primjerenog kreditnog proizvoda), uzimajući u obzir čimbenike kao što su kamatna stopa, stopa inflacije, ukupan trošak i fleksibilnost te iznos redovitih uplata</p> <p>295. Upotrebljavaju alate za usporedbu kako bi ocijenili trošak i druga obilježja kreditnih proizvoda</p>	<p>296. S pouzdanjem traže dodatne informacije o različitim vrstama kredita</p> <p>297. Prema potrebi s pouzdanjem odabiru prikladnog davatelja kredita i prikladni kreditni proizvod, među ostalim upotrebom dostupnih alata za usporedbu</p>

	<p>Rizici uzimanja kredita</p> <p>298.Upoznati su s mogućim negativnim posljedicama zaduživanja u svrhu nadoknađivanja manjka dohotka</p> <p>Razumiju</p> <p>299.rizike i koristi upotrebe usluga različitih vrsta davatelja kredita (formalni i neformalni)</p> <p>300.Upoznati su s konkretnim problemima pri uzimanju kredita u stranoj valuti</p> <p>301.Upoznati su s rizicima opetovane upotrebe revolving kreditnih instrumenata</p> <p>302.Upoznati su s rizikom od oduzimanja imovine u slučaju neotplaćivanja hipotekarnog zajma</p>	<p>303.Procjenjuju rizike, koristi i moguće posljedice upotrebe usluga određenog davatelja kredita</p>	
	<p>Podnošenje zahtjeva za kredit i kreditna sposobnost</p> <p>Znaju</p> <p>304.s postojanjem i glavnim obilježjima sustava za ocjenjivanje kreditne sposobnosti ako postoji u njihovoj zemlji</p>	<p>312.Postavljaju pitanja o tome koje se informacije upotrebljavaju za procjenu sposobnosti otplate kredita</p>	

	<p>305.s time da pozitivna kreditna sposobnost može povećati vjerojatnost dobivanja kredita i smanjiti njegov trošak</p> <p>306.s načinima na koje se utvrđuje kreditna sposobnost ili odlučuje o odobrenju i cijeni kredita te da se pritom mogu upotrebljavati velika količina podataka i analiza podataka i da se načini mogu mijenjati s vremenom</p> <p>307.s time da davatelji mogu drukčije postupiti na temelju informacija o kreditnoj sposobnosti</p> <p>308.s time da se dohodci kao što su bonusi, neočekivani dohodci ili darovi možda neće uzeti u obzir pri izračunu raspoloživih dohodaka za potrebe kredita</p> <p>309.s time da davatelji kredita mogu tražiti informacije o dužnikovoj sposobnosti otplate, što može uključivati uvid u kreditnu sposobnost koju je utvrdila treća strana</p> <p>Znaju</p> <p>310.koji se čimbenici uzimaju u obzir pri utvrđivanju kreditne sposobnosti (uključujući upotrebu <i>osobnih podataka</i>)</p> <p>311.pristupiti informacijama o vlastitoj kreditnoj sposobnosti i kome se obratiti u slučaju neusklađenosti</p>	<p>313.Uzimaju u obzir načine na koje će određene radnje i ponašanja utjecati na kreditnu sposobnost (uključujući prema potrebi radnje koje se prate na temelju velikih količina podataka)</p> <p>314.Poduzimaju korake da prema potrebi poboljšaju kreditnu sposobnost</p>	
--	--	---	--

	<p>Otplata kredita</p> <p>315. Razumiju zašto je važno nastojati otplatiti više od minimalnog iznosa preuzetih fleksibilnih kreditnih obveza</p>	<p>316. Pravodobno otplaćuju sve preuzete kreditne obveze (osim ako im se pogoršaju osobne okolnosti)</p> <p>317. Otplaćuju najveći mogući iznos preuzetih kratkoročnih kreditnih ili revolving obveza (uzimajući u obzir ograničenja svojeg budžeta)</p> <p>318. Razmatraju ukupnu financijsku korist prijevremene otplate kredita i donose utemeljene odluke o tome kad im to sredstva omogućuju</p>	<p>319. S pouzdanjem upravljaju preuzetim kreditnim obvezama</p>
	<p>Ponovno pregovaranje o uvjetima ugovora o kreditu</p> <p>320. Znaju da je moguće ponovo pregovarati o uvjetima ugovora o kreditu</p>	<p>321. Poduzimaju korake da budu informirani o promjenama na tržištu za vrijeme otplate kredita i razmatraju ponovno pregovaranje o nepovoljnim ili nepriuštvim instrumentima</p>	

	<p>Prekoračenja po računu</p> <p>322. Razumiju da ukupan iznos novca na bankovnom računu dostupan za trošenje može uključivati ugovoreno prekoračenje po računu</p> <p>323. Znaju da je prekoračenje po računu oblik kredita koji može stvoriti troškove i mora se otplatiti</p>	<p>324. Nastoje se pridržavati budžeta kako bi zadržali pozitivno bankovno stanje</p>	
	<p>Lako dostupan kredit s visokim troškovima</p> <p>Znaju</p> <p>325. da marketing i pojednostavnjeni postupci davanja zajmova mogu povećati iskušenje da se uzme kredit, a da se pritom ne razmotre posljedice, posebno ako se kredit nudi na internetu ili mobilnim uređajima</p> <p>326. da neki prodavatelji nude kredit kako bi potaknuli kupce na kupnju ili veću potrošnju nego što su izvorno planirali i/ili kako bi povećali učestalost takvog ponašanja u budućnosti</p> <p>327. da se na ponuđene kredite koji su izvorno beskamatni u budućnosti mogu zaračunati kamate</p>	<p>329. Poduzimaju korake da izbjegnu prezaduženost do koje može doći uzimanjem lako dostupnih kredita s visokim troškovima, koji se često prodaju na internetu</p> <p>330. Pažljivo razmatraju koliko je vjerojatno da beskamatni kredit mogu potpuno otplatiti prije isteka beskamatnog razdoblja i koje su posljedice ako to ne učine</p>	<p>331. S pouzdanjem odbijaju neželjeni kredit koji im se nudi uz kupnju</p>

	<p>328. da su ponude po načelu „kupi sada, plati kasnije” (uključujući osnovne usluge u mnogim slučajevima) obično oblik kredita i da mogu podrazumijevati trošak</p>		
<p>2.8. Dug i upravljanje dugom</p>	<p>Upravljanje dugom</p> <p>332. Razumiju mogući teret zaduženosti</p> <p>333. Svjesni su odnosa između trenutnog stupnja zaduženosti te sadašnje i buduće financijske dobrobiti</p> <p>334. Znaju kako upravljati otplatama duga</p> <p>Razumiju</p> <p>335. zašto je važno upravljati omjerom duga (dug kućanstva ili osobni dug) i dohotka</p> <p>336. posljedice neotplaćivanja dugova na kreditnu sposobnost</p>	<p>337. Na vrijeme poduzimaju mjere za izbjegavanje ili smanjenje problema dugovanja</p> <p>338. Prate stupanj iskorištenosti kreditnog kapaciteta</p> <p>339. Donose utemeljene odluke prije uzimanja dodatnog kredita za otplatu postojećih dugova</p>	<p>340. Motivirani su za rješavanje problema povezanih s kreditom prije nego što dug postane opterećenje</p> <p>341. Prihvaćaju odgovornost za dug i upravljanje dugom</p>
	<p>Dug nastao kašnjenjem plaćanja</p>	<p>344. Daju prioritet plaćanju računa i otplati kredita pred diskrecijskom potrošnjom</p>	

	<p>Razumiju</p> <p>342.da dugovi mogu nastati neplaćanjem računa i upotrebom kredita</p> <p>343.da se zakašnjelim plaćanjem računa i otplatom kredita stvara dodatni trošak</p>	<p>345.Poduzimaju korake kako bi izbjegli kašnjenje plaćanja, čak i ako se njihove okolnosti promijene</p>	
	<p>Poteškoće s otplatom duga</p> <p>Znaju</p> <p>346.s posljedicama neplaćanja kreditnih obroka i postupkom naplate duga</p> <p>347.s mogućim razdobljima počeka i mjerama javne potpore za pomoć u otplati duga</p> <p>348.Znaju gdje potražiti pomoć za smanjenje razine zaduženosti (prema potrebi)</p>	<p>351.Obavješćuju vjerovnike prije datuma dospijeca ako su u nemogućnosti izvršiti uplatu</p> <p>352.Prema potrebi podnose zahtjev za postupak u slučaju prezaduženosti</p>	<p>353.S pouzdanjem se obraćaju relevantnim stranama radi rasprave o upravljanju dugom i otplatama</p>

	<p>Razumiju</p> <p>349.da će određenim dugovima možda morati dati prioritet ako su postali toliko veliki da ih više ne mogu otplaćivati</p> <p>350.da potrošači imaju prava i obveze pri upravljanju dugovima</p>		
--	---	--	--

3. Rizik i nagrada

Tema	Informiranost, znanje i razumijevanje	Vještine i ponašanje	Samopouzdanje, motivacija i stavovi
<p>3.1. Utvrđivanje rizika</p>	<p>Osnove rizika</p> <p>354.Upoznati su s rizicima u financijskom kontekstu, među ostalim onima svojstvenima proizvodima i onima od kojih se može zaštititi i osigurati</p> <p>355.Znaju da se određeni rizici s financijskim posljedicama mogu smanjiti upotrebom određenih financijskih proizvoda i/ili poduzimanjem mjera (kupnja osiguranja, kupnja financijskih proizvoda s kapitalnim jamstvom, upotreba dobro diversificiranih investicijskih proizvoda itd.)</p>	<p>356.Uzimaju u obzir rizike od znatnih vanjskih problema koji mogu utjecati na osobnu financijsku dobrobit (uključujući, primjerice, okolišne, tehnološke, zdravstvene, znanstvene, sigurnosne ili ekonomske čimbenike)</p>	<p>357.Motivirani su utvrditi vlastitu toleranciju rizika</p> <p>358.S pouzdanjem sami procjenjuju rizike a da pritom na njih nepotrebno ne utječu marketing ni vijesti (izbjegavanje pristranosti dostupnosti)</p>

	<p>Izvori rizika</p> <p>359. Upoznati su s mogućim rizicima s financijskim posljedicama (politički, ekonomski, okolišni i osobni čimbenici kao što je dugi očekivani životni vijek)</p> <p>360. Znaju zašto je važno biti upoznat s malo vjerojatnim događajima s visokim troškovima, kao što je rizik od događaja povezanih s klimom</p> <p>361. Upoznati su s (mogućim) rizicima povezanim s financijskim proizvodima, uključujući neprimjereni odabir proizvoda, upotrebu proizvoda s promjenjivom kamatnom stopom, obvezivanje na fiksne kamatne stope u okruženju s promjenjivim kamatnim stopama te uzimanje proizvoda u stranim valutama</p>	<p>362. Procjenjuju financijske rizike povezane s osobnim odlukama, životnim odlukama i vanjskim događajima</p> <p>363. Uzimaju u obzir rizike bitnih projekata ili kupnji</p> <p>Uzimaju u obzir</p> <p>364. rizik od promjena okolnosti, uključujući gubitak posla, povećanje izdataka ili druge vanjske događaje</p> <p>365. rizik od gubitka dijela ili sveg kućnog dohotka zbog lošeg zdravlja, invaliditeta ili smrti člana obitelji</p> <p>366. vrste rizika koji proizlaze iz različitih financijskih proizvoda</p>	<p>367. Motivirani su smanjiti rizike prema potrebi</p> <p>368. S pouzdanjem donose promišljene odluke kad je jasno da postoje rizici</p>
--	--	---	---

	<p>Specifični rizici digitalnih proizvoda i usluga</p> <p>369. Upoznati su sa specifičnim rizicima povezanim s digitalnim financijskim proizvodima i uslugama, kao što su mobilno bankarstvo i pozajmljivanje, ulaganje, zaduživanje na platformama za pozajmljivanje među jednakima</p> <p>370. Znaju da neki digitalni financijski proizvodi i usluge (kao što su <i>kriptoimovina</i> ili inicijalne ponude povezane s kriptovalutama) donose više rizika od etabliranih financijskih proizvoda jer su manje regulirani ili čak neregulirani</p>	<p>371. Posebnu pozornost posvećuju rizicima povezanim s financijskim proizvodima koji se temelje na tehnologijama u nastajanju, kao što su financijski proizvodi koji se temelje na tehnologiji lanaca blokova (<i>kriptoimovina</i>, inicijalne ponude povezane s kriptovalutama itd.)</p>	
<p>3.2. Financijske sigurnosne mreže i osiguranje</p>	<p>Stvaranje sigurnosne mreže</p> <p>Znaju</p> <p>372. stvoriti financijsku sigurnosnu mrežu, kao što je štednja za crne dane</p> <p>373. izračunati koliko će vremena trebati za izgradnju sigurnosne mreže koja bi mogla pokriti tromjesečni dohodak</p> <p>374. Razumiju ulogu osiguranja u upravljanju rizikom</p>	<p>375. Prema potrebi grade i održavaju prikladnu sigurnosnu mrežu štednjom, osiguranjem i drugim financijskim proizvodima</p>	<p>Motivirani su</p> <p>376. stvoriti financijsku sigurnosnu mrežu</p> <p>377. kupiti ili ažurirati osiguranje od štetnih događaja ili ishoda s financijskim posljedicama (prema potrebi)</p>

	<p>Odabir osiguranja</p> <p>378. Razumiju kad se financijskim rizicima može bolje upravljati s osiguranjem, a kad bez njega</p> <p>379. Znaju za rizik od nedovoljnog osiguranja i povezane troškove</p> <p>Znaju</p> <p>380. kad je osiguranje pravna obveza</p> <p>381. koji su financijski proizvodi namijenjeni kojim situacijama</p> <p>382. razliku između životnog i neživotnog osiguranja</p> <p>383. Znaju da ponude i premije osiguranja mogu djelomično ovisiti o određenim osobnim podacima koji se obrađuju u okviru analize velike količine podataka i drugih analiza podataka</p>	<p>384. Uzimaju u obzir koristi osiguranja nakon što su utvrdili njegove rizike</p> <p>385. Upotrebljavaju primjerene investicijske proizvode</p> <p>386. Povremeno provjeravaju jesu li i dalje primjereno pokriveni svojim osiguranjem</p> <p>387. Prema potrebi podnose odštetne zahtjeve na temelju odgovarajućeg osiguranja</p> <p>388. Osiguravaju se u slučaju malo vjerojatnih događaja s visokim troškovima</p> <p>389. Uzimaju u obzir na koji će način određene radnje i ponašanja utjecati na pokriće i premije osiguranja (uključujući prema potrebi radnje nadzirane u okviru velike količine podataka)</p>	
--	---	---	--

	<p>Pružanje usluga digitalnog osiguranja</p> <p>390. Upoznati su s postojanjem pružatelja usluga digitalnog osiguranja i novim vrstama osiguranja koje oni nude (kao što osiguranje među jednakima, osiguranje na zahtjev, osiguranje utemeljeno na upotrebi)</p> <p>391. Znaju da bi pružatelji usluga digitalnog osiguranja i proizvodi koje oni nude mogli funkcionirati drukčije od tradicionalnih pružatelja usluga osiguranja</p>		
	<p>Osiguranje od rizika povezanih s klimom</p> <p>392. Upoznati su s načinima na koje se mogu osigurati od rizika povezanih s klimom</p>	393. Sposobni su procijeniti osobne rizike povezane s klimom i prema potrebi osigurati se od takvih rizika	
	<p>Državne potpore</p> <p>394. Upoznati su s državnim potporama za pojedince ili kućanstva u financijskim teškoćama i okolnostima u kojima se one mogu dobiti</p>		
3.3. Uravnoteženje rizika i nagrade	Odnos između rizika i nagrade	397. Utvrđuju moguće financijske rizike i nagrade povezane s odlukom koja se mora donijeti	

	<p>395. Razumiju odnos između rizika i moguće nagrade, što znači da ako postoji velika mogućnost zarade od ulaganja, vjerojatno postoji i velika mogućnost gubitka novca</p> <p>396. Razumiju svrhu diversifikacije ulaganja kao strategije za smanjenje rizika</p>	<p>398. Uspoređuju rizik i nagradu različitih financijskih ulaganja</p> <p>399. Pri razmatranju rizika ulaganja uzimaju u obzir potrebu za rastom imovine, financijsku sigurnost i vlastite preferencije u pogledu održivosti</p> <p>400. Uzimaju u obzir rizik upotrebe kredita za diskrecijsku potrošnju</p>	
	<p>Posljedice održivosti na rizik i nagradu</p> <p>401. Razumiju da čimbenici održivosti i državne politike povezane s klimom mogu utjecati na razinu rizika i povrata ulaganja</p> <p>402. Znaju da okolišni, socijalni i upravljački rizici mogu negativno utjecati na financijski rezultat društva</p>		

4. Financijsko okruženje

Tema	Informiranost, znanje i razumijevanje	Vještine i ponašanje	Samopouzdanje, motivacija i stavovi
4.1. Propisi i zaštita potrošača	<p>Propisi o zaštiti potrošača</p> <p>403. Razumiju da regulirani subjekti u EU-u mjere zaštite potrošača primjenjuju jednako na digitalno izvršene i fizički izvršene financijske operacije</p> <p>404. Znaju da pružatelji financijskih usluga imaju obvezu pravednog postupanja prema potrošačima te pružanja jasnih i transparentnih informacija</p> <p>405. Razumiju ulogu relevantnih financijskih regulatora i financijskih tijela</p> <p>406. Znaju da mogu provjeriti jesu li pružatelja ovlastila/licencirala relevantna nadležna nacionalna tijela</p> <p>407. Znaju da neki financijski proizvodi i usluge možda nisu regulirani i nadzirani na razini EU-a i nacionalnoj razini</p> <p>408. Razumiju da se određeni aspekti zaštite potrošača oslanjaju na potrošačevu sposobnost uzimanja u obzir pruženih informacija</p>	<p>409. Provjeravaju jesu li pružatelja financijskih usluga, neovisno o tome posluje li fizički ili digitalno, nadležna nacionalna tijela ovlastila / je li registriran pri njima / reguliraju li ga za pružanje tih usluga</p> <p>410. Čitaju i provjeravaju informacije o proizvodu i dokumente s objavama, čak i ako su u elektroničkom obliku</p> <p>411. Provjeravaju informacije o pružateljima financijskih usluga koji su prekršili propise ili nepravedno postupali prema potrošačima</p> <p>412. Provjeravaju izmjene u financijskim propisima i propisima o zaštiti potrošača te njihov mogući utjecaj</p>	<p>413. Motivirani su odabrati primjerene pouzdane pružatelje financijskih usluga</p> <p>414. Motivirani su saznati koje su informacije savjetnici, pružatelji financijskih usluga i društva pravno obvezni pružiti potrošačima na financijskom tržištu</p>

	<p>Pritužbe</p> <p>415.Upoznati su s postojanjem mehanizama pravne zaštite i načinima kako im pristupiti prema potrebi</p> <p>416.Upoznati su s postojanjem mehanizama za izvansudsko rješavanje sporova, uključujući alate za internetsko alternativno rješavanje sporova, i načinima na koji odabrati najprikladniji</p> <p>417.Znaju kojem relevantnom tijelu u njihovoj jurisdikciji mogu podnijeti pritužbe na proizvode i usluge, uključujući one koji se prodaju na internetu</p>	<p>418.Podnose pritužbe odgovarajućem odjelu pružatelja financijskih usluga i potom, prema potrebi, relevantnom nadležnom tijelu</p>	<p>419.S pouzdanjem prosuđuju koliko su kvalitetne usluga i zaštita pružatelja financijskih usluga</p> <p>420.Spremni su zatražiti pravnu zaštitu ako nešto pođe po zlu</p>
	<p>Zaštita osobnih podataka</p> <p>421.Razumiju da potrošači financijskih usluga imaju prava povezana s njihovim <i>osobnim podacima</i> i diskrecijsku kontrolu nad njima</p> <p>422.Upoznati su s postojanjem nacionalnih tijela za zaštitu podataka i njihovom ulogom u financijskom kontekstu</p> <p>423.Upoznati su sa sigurnosnim rizicima kojima su izloženi <i>osobni podaci</i> sadržani u financijskim dokumentima pohranjenima na internetu</p>	<p>426.Sposobni su zaštititi <i>osobne podatke</i> na internetu</p> <p>427.Procjenjuju zahtjeve pružatelja financijskih usluga za <i>osobne podatke</i> kako bi odlučili je li bitno pružiti te informacije</p> <p>428.Prikladno upravljaju vlastitim digitalnim otiskom u financijskom kontekstu u mjeri u kojoj je to moguće</p>	<p>430.Prema potrebi s pouzdanjem povlače odobrenja za pristup <i>osobnim podacima</i>, njihovu upotrebu ili pohranu koja su dali pružateljima financijskih usluga i društvima</p>

	<p>424. Razumiju da pružatelji financijskih usluga i društva mogu pohranjivati osobne podatke:</p> <p>– kako bi ponude prilagodili pohranjenom profilu potrošača iz kojeg se izvode zaključci o potrošačevoj osjetljivosti na cijene, preferencijama u pogledu proizvoda i relevantnom ponašanju (npr. u kontekstu telematskog osiguranja)</p> <p>– kako bi pratili određene relevantne radnje i ponašanja potrošača u ugovornom razdoblju (npr. povijest otplate zajmova, ponašanje u vožnji na temelju telematike u kontekstu osiguranja automobila)</p> <p>425. Razumiju (financijske) posljedice i rizike dijeljenja ili objave <i>osobnih podataka</i> (uključujući identifikacijske brojeve, informacije o računu i druge identifikacijske podatke kao što su adresa, datum rođenja ili službeno izdani brojevi) digitalnim putem ili drugim kanalima</p>	<p>429. Izbjegavaju rizična ponašanja koja uključuju njihove <i>osobne podatke</i> u financijskom kontekstu</p>	
<p>4.2. Prava i odgovornosti</p>	<p>Prava i odgovornosti potrošača</p> <p>431. Upoznati su s pravima i obvezama pri kupnji financijskog proizvoda ili usluge</p> <p>432. Upoznati su s pravima potrošača u kontekstu e-trgovine i internetskih transakcija, kao što su objava pune cijene i uvjeti za zamjenu / vraćanje / povrat novca</p>	<p>436. Uzimaju u obzir pojedinačna prava i odgovornosti kao potrošači na financijskom tržištu</p> <p>437. Čitaju sitno ispisan tekst pri odabiru financijskih proizvoda</p>	<p>442. Shvaćaju vrijednost pravâ potrošača na financijskom tržištu</p> <p>443. Motivirani su istraživati i iskorištavati vlastita prava kao potrošači na financijskom tržištu</p>

	<p>433.Upoznati su s pravima u slučaju neovlaštenog ili neispravno izvršenog plaćanja</p> <p>434.Znaju i razumiju prava i odgovornosti potrošača koji ne plate određene račune, uključujući poreze i komunalne usluge</p> <p>435.Znaju da imaju pravo osporavati odluku koju je donio algoritam</p>	<p>438.Obavješćuju pružatelje financijskih usluga o promjenama okolnosti prema potrebi ili u skladu s ugovornim obvezama</p> <p>439.Čuvaju izvještaje i ugovore te bilježe razgovore i radnje povezane s mogućim lošim postupanjem pružatelja financijskih usluga</p> <p>440.Osiguravaju da su vjerovnici upoznati sa svim relevantnim čimbenicima koji mogu utjecati na otplatu</p> <p>441.Podnose zahtjev za pomoć u plaćanju ili odgodu određenih računa u teškim vremenima (ako je to dostupno)</p>	
<p>4.3. Financijsko obrazovanje, financijske informacije i financijsko savjetovanje</p>	<p>Financijske informacije</p> <p>444.Razumiju da postoje razni izvori informacija o financijskim proizvodima i uslugama</p> <p>445.Znaju da bi izvore informacija trebalo provjeriti prije njihove upotrebe</p> <p>446.Razumiju da informacije koje pružaju pružatelji financijskih usluga i društva o svojim proizvodima i uslugama mogu biti marketinške ili pristrane informacije</p>	<p>449.Poduzimaju korake kako bi bili informirani potrošači i provjeravaju financijske informacije prije njihove upotrebe</p> <p>450.Osmišljavaju osobne strategije i upotrebljavaju alate za što veće smanjenje osobina koje sprečavaju ostvarenje financijske dobrobiti</p> <p>451.Upotrebljavaju alate za informiranje pri donošenju financijskih odluka</p>	<p>453.Pouzdamu se u vlastitu sposobnost prepoznavanja pouzdanih izvora informacija</p> <p>454.S pouzdanjem istražuju financijska pitanja i kritički procjenjuju pružene informacije</p>

	<p>447. Znaju da se <i>financijska pismenost</i> i financijska dobrobit pojedinca mogu poboljšati</p> <p>448. Znaju gdje pronaći pouzdane informacije o financijskim pitanjima</p>	<p>452. Pronalaze, saznaju i pamte važne činjenice i informacije o financijskim pitanjima</p>	
	<p><i>Financijsko obrazovanje</i></p> <p>455. Znaju gdje se mogu obrazovati o financijskim pitanjima</p> <p>456. Znaju da neki izvori <i>financijskog obrazovanja</i> možda nisu <i>nepristrani</i> i da mogu biti skriveni promidžbeni materijal</p>	<p>457. Razvijaju naviku cjeloživotnog učenja kako bi poboljšali sve aspekte <i>financijske pismenosti</i> i financijske dobrobiti</p> <p>458. Upotrebljavaju alate za poboljšanje <i>financijske pismenosti</i> i pomoć pri donošenju financijskih odluka</p>	<p>459. Motivirani su upotrebljavati postojeće alate (npr. kalkulator hipotekarnih zajmova, kalkulator budžeta) kako bi lakše donijeli financijske odluke i poboljšali vlastito financijsko ponašanje</p> <p>460. Pouzdaju se u vlastitu sposobnost prepoznavanja pouzdanih izvora obrazovanja</p> <p>461. S pouzdanjem prenose svoje znanje o novčanim pitanjima (kad je to potrebno)</p> <p>462. S pouzdanjem donose nove financijske odluke na temelju stečenog iskustva</p>

	<p>Financijsko savjetovanje</p> <p>Znaju</p> <p>463.da se pri donošenju financijskih odluka može zatražiti financijsko savjetovanje i znaju kad financijsko savjetovanje može biti korisno</p> <p>464.razliku između <i>neovisnog</i> i nesamostalnog izvora <i>investicijskog savjetovanja</i> (kako su definirani u pravu EU-a)</p> <p>465.da su dostupni razni izvori financijskog savjetovanja</p> <p>466.da postoje digitalni alati za savjetovanje, uključujući robotizirane i hibridne alate za savjetovanje u kojima se kombinira ljudsko i robotizirano savjetovanje</p> <p>467.da savjetovanje nije uvijek <i>neovisno</i></p> <p>468.Znaju da su financijski savjetnici dužni prije savjetovanja od klijenata doznati njihove preferencije u pogledu održivosti</p>	<p>469.Prema potrebi upotrebljavaju alate za savjetovanje pri donošenju financijskih odluka</p>	<p>470.Pouzdamu se u vlastitu sposobnost prepoznavanja pouzdanih izvora savjetovanja</p>
--	---	---	--

	<p>Raspravljanje o financijskim pitanjima</p> <p>471. Znaju zašto je korisno razgovarati o financijskim pitanjima s velikim brojem pouzdanih osoba</p>	<p>472. Otvoreno i iskreno razgovaraju s pouzdanim osobama o novčanim pitanjima</p> <p>473. Raspravljaju o relevantnim financijskim pitanjima za vrijeme razgovora sa stručnim osobama</p>	<p>474. S pouzdanjem razgovaraju o novčanim pitanjima s drugim osobama</p> <p>475. Oslanjaju se na razne uvide prije donošenja zaključaka</p>
<p>4.4. Financijski proizvodi i usluge</p>	<p>Obilježja financijskih proizvoda i usluga</p> <p>476. Upoznati su s različitim dostupnim vrstama financijskih proizvoda i usluga (među ostalim onima koji se isporučuju digitalnim putem i onima dostupnima samo u određenim regijama ili državama članicama)</p> <p>477. Znaju koja je obilježja najvažnije razmotriti pri odabiru financijskih proizvoda i usluga</p> <p>478. Znaju da se financijske usluge s vremenom mijenjaju</p> <p>479. Znaju da financijski proizvod ili usluga primjereni za pojedinca ovise o nizu osobnih i kućnih čimbenika koji mogu uključivati ekonomske preferencije, kulturne preferencije ili preferencije u pogledu održivosti</p>	<p>481. Uzimaju u obzir osobne preferencije, uključujući preferencije u pogledu održivosti, pri razmatranju raznih financijskih proizvoda ili usluga i njihovih obilježja</p> <p>482. Aktivno traže informacije o važnim obilježjima financijskog proizvoda pri njihovu odabiru</p> <p>483. Upotrebljavaju alate za usporedbu kako bi ocijenili naknade i druga obilježja financijskih proizvoda i usluga</p> <p>484. Prije kupnje provjeravaju je li financijski proizvod pokriven jamstvom</p>	<p>489. Motivirani su periodično ponovno procjenjivati zadovoljstvo pruženom uslugom i prema potrebi mijenjati pružatelja financijskih usluga</p> <p>490. S pouzdanjem pružateljima financijskih usluga postavljaju pitanja o njihovim proizvodima i uslugama</p> <p>491. S pouzdanjem procjenjuju koliko povjerenja mogu imati u određenog pružatelja financijskih usluga</p>

	<p>480. Znaju da su neki financijski proizvodi i usluge namijenjeni ispunjavanju konkretnih ekonomskih preferencija, kulturnih preferencija ili preferencija u pogledu održivosti</p>	<p>485. Periodično ponovno procjenjuju prikladnost svojih financijskih proizvoda</p> <p>486. Uzimaju u obzir mogući trošak otkupa financijskih proizvoda u slučaju promjena okolnosti</p> <p>487. Zahtijevaju visokokvalitetne financijske proizvode i usluge</p> <p>488. Mijenjaju pružatelje u slučaju loše usluge ili nekonkurentnih cijena</p>	<p>492. Pema potrebi s pouzdanjem pregovaraju o uvjetima s pružateljima financijskih usluga</p> <p>493. Motivirani su steći uvid u način na koji pružatelji financijskih usluga definiraju održivost i integriraju je u određene ponuđene proizvode i usluge</p>
	<p>Ponude nefinancijskih subjekata</p> <p>Znaju</p> <p>494. s time da određene financijske proizvode kao što su štednja, kredit, mirovinski programi ili osiguranje (ovisno o nacionalnim okolnostima) mogu nuditi nefinancijske organizacije kao što su poslodavci, trgovine, vjerske skupine, klubovi za slobodne aktivnosti i nefinancijska društva</p>	<p>496. Uzimaju u obzir relevantne financijske proizvode i usluge koje nude nefinancijske organizacije i donose utemeljenu odluku o njihovoj prikladnosti</p>	

	<p>495.s mogućim rizicima upotrebe finansijskih proizvoda koje nude nefinansijske organizacije i načinima na koje je prema potrebi mogu smanjiti</p>		
	<p>Preferencije u pogledu održivosti</p> <p>497.Sposobni su utvrditi svoje preferencije u pogledu održivosti na temelju pouzdanih i propisanih informacija</p>	<p>498.Sposobni su objasniti vlastite preferencije za finansijske proizvode (npr. u pogledu rizika ili preferencija, uključujući vlastite preferencije u pogledu održivosti)</p>	<p>499.Nastoje odabrati finansijske proizvode i usluge koji su u skladu s njihovim preferencijama u pogledu održivosti</p>
	<p>Oznake i standardi održivosti</p> <p>500.Upoznati su s postojanjem i značenjem raznih standarda i oznaka za održive proizvode</p> <p>501.Znaju da bi, uz standarde utvrđene u pravu EU-a, mogli postojati standardi utvrđeni u poslovnim praksama, koji mogu, ali ne moraju biti usklađeni sa standardima utvrđenima u pravu EU-a</p> <p>502.Upoznati su s postojanjem taksonomije EU-a za održive gospodarske aktivnosti</p>	<p>503.Donose utemeljene odluke u skladu sa svojim preferencijama u pogledu održivosti na temelju pouzdanih standarda i oznaka za finansijske proizvode</p>	<p>504.Motivirani su istraživati postojeće standarde i oznake te razumjeti njihovo značenje</p>

	<p>Objava</p> <p>505. Upoznati su sa zahtjevima u pogledu objava koji se primjenjuju na društva, fondove i druge financijske proizvode i usluge, uključujući zahtjeve u pogledu objava povezanih s održivosti. Znaju gdje mogu pristupiti tim dokumentima s objavama</p> <p>506. Znaju kojim se izvorima informacijama mogu poslužiti da prate uspješnost fonda i njegova izvješća o održivosti</p> <p>507. Razumiju dokumente s objavama o društvima, fondovima i drugim financijskim proizvodima i uslugama, uključujući dokumente s objavama povezanim s održivosti</p>	<p>508. Sposobni su istražiti objavljene informacije o financijskom proizvodu, uključujući one o aspektima održivosti</p> <p>509. Sposobni su donositi utemeljene odluke u skladu sa svojim profilom rizičnosti, preferencijama u pogledu održivosti i drugim preferencijama na temelju informacija o objavama o fondu, društvu ili financijskom proizvodu i usluzi</p> <p>510. Pozivaju fondove na odgovornost za preuzete obveze angažmana, primjerice provjerom njihova glasanja na godišnjim glavnim skupštinama</p>	<p>511. S pouzdanjem traže više informacija kad one nisu lako dostupne</p>
<p>4.5. Prijevare i zloupotrebe</p>	<p>Prijevare i zloupotrebe</p> <p>512. Znaju za rizike od financijskih prijevara i zloupotreba pri odabiru i korištenju financijskih usluga i izvršavanju financijskih transakcija</p> <p>513. Upoznati su s postojanjem prijevarnih investicijskih programa</p> <p>514. Znaju prepoznati znakove da nešto ili netko nisu vjerodostojni</p>	<p>517. Prate informacije o novim tehnikama ili načinima prijevara i zloupotreba</p> <p>518. Trude se pomno pregledavati priopćenja, ponude i preporuke i razmatraju jesu li vjerodostojni</p> <p>519. Razgovaraju samo s provjerenim predstavnicima financijskih institucija</p>	<p>520. S pouzdanjem dovode u pitanje priopćenja, ponude i preporuke ako se čine da su prijevarni</p> <p>521. Oprezni su pri izvršavanju financijskih transakcija na internetu kako ne bi postali žrtve prijevara</p>

	<p>515. Znaju gdje pronaći informacije o upozorenjima na prijevare i zloupotrebe</p> <p>516. Upoznati su s tijelom kojem treba prijaviti prijevare i zloupotrebe</p>		<p>522. S pouzdanjem poduzimaju potrebne korake kad naiđu na sumnjive zahtjeve za podatke ili radnje (blokiranje bankovne kartice, obavješćivanje tijela itd.)</p> <p>523. Motivirani su naučiti kako otkriti i izbjeći prijevare i zloupotrebe</p>
	<p><i>Manipulativni zeleni marketing</i></p> <p>524. Razumiju koncept <i>manipulativnog zelenog marketinga</i> i njegove posljedice</p>	<p>525. Prilagođavaju odluke o ulaganju kad saznaju za slučajeve <i>manipulativnog zelenog marketinga</i></p>	
	<p>Prijevare i zloupotrebe povezane s osobnim podacima</p> <p>Razumiju</p> <p>526. važnost zaštite osobnih podataka, financijskih informacija i sigurnosnih informacija (uključujući lozinke i PIN-ove)</p> <p>527. Upoznati su s vrstama rizika koji proizlaze iz digitalizacije, kao što su zloupotreba osobnih financijskih podataka, kiberkriminalitet, <i>phishing</i>, <i>pharming</i> i hakerski napadi</p>	<p>531. Poduzimaju praktične korake kako bi zaštitili sve <i>osobne podatke</i>, financijske informacije, lozinke i PIN-ove</p> <p>532. Ne izvršavaju plaćanja da bi vratili proizvode ili račune blokirane ucjenjivačkim softverom</p>	

	<p>528. Razumiju kako funkcioniraju internetske ili digitalne prijevare i zloupotrebe kao što su <i>phishing</i> i <i>pharming</i></p> <p>529. Razumiju koncept i posljedice krađe identiteta na internetu</p> <p>530. Razumiju da postoje procesi autentifikacije klijenta / ovlaštenja za internetska plaćanja i plaćanja uživo kojima se štiti od prijevare</p>		
	<p>Prijavljivanje prijevare i zloupotreba</p> <p>533. Znaju kome treba prijaviti sumnju na prijevare i zloupotrebe</p> <p>534. Prepoznaju dostupne izvore informacija o prijavljenim prijevarama i zloupotrebama</p>	<p>535. Prijavljuju moguće prijevare i zloupotrebe relevantnim tijelima čak i ako oni sami nisu žrtve</p>	<p>536. S pouzdanjem prepoznaju koje su financijske situacije podložne prijevarama ili zloupotrebama i poduzimaju mjere kako ne bi postali njihove žrtve</p> <p>537. S pouzdanjem prepoznaju sumnjivu situaciju i mogu upozoriti na prijevare ili zloupotrebe</p>
<p>4.6. Porezi i javna potrošnja</p>	<p>Porezi i porezni tretmani</p> <p>538. Razumiju zašto se porezi prikupljaju i na što se troše</p> <p>539. Razumiju što se može dogoditi ako se porezi ne plate</p>	<p>545. Plaćaju poreze i/ili prema potrebi podnose zahtjeve za povrat poreza</p>	<p>550. Prihvaćaju da je važno platiti neplaćene poreze</p>

	<p>540. Znaju provjeriti porezne obveze</p> <p>541. Prema potrebi su upoznati s postojanjem odgođenih poreznih obveza</p> <p>542. Upoznati su s aktualnim iznosima osnovnih poreza, kao što su porez na dohodak i porez na promet proizvoda</p> <p>543. Upoznati su s različitim poreznim tretmanima za svoje financijske proizvode, kao što su hipotekarni krediti, mirovine ili štednja</p> <p>544. Upoznati su s mogućnosti rješavanja (nekih) poreznih pitanja na internetu</p>	<p>546. Prate osobne obveze i prava s obzirom na porezne politike</p> <p>547. Imaju na umu sve porezne obveze pri izradi budžeta i dugoročnijih financijskih planova</p> <p>548. Uzimaju u obzir porezne tretmane pri odabiru financijskih proizvoda</p> <p>549. Sposobni su upotrebljavati internetsku uslugu poreznih uprava za rješavanje poreznih pitanja</p>	
<p>4.7. Vanjski utjecaji</p>	<p>Vanjski utjecaji</p> <p>551. Razumiju kako gospodarski čimbenici, kao što su recesija ili visoka inflacija, i drugi čimbenici (primjerice, čimbenici povezani s klimom, okolišem ili pandemijskim bolestima) mogu utjecati na aspekte osobnog financijskog stanja, uključujući bogatstvo</p>	<p>552. Prate vijesti o događajima koji mogu utjecati na osobnu financijsku sigurnost ili dobrobit</p>	<p>553. Prema potrebi s pouzdanjem mijenjaju financijske planove s obzirom na vanjske čimbenike</p>
	<p>Makroekonomski utjecaj na osobne financije</p>	<p>556. Prema potrebi mijenjaju financijske planove na temelju procjene učinka vanjskih čimbenika</p>	

	<p>554. Razumiju da izmjene politika o pitanjima kao što su državne naknade, kamatne stope, reforme mirovinskog sustava ili propisi o radu mogu utjecati na osobne financijske odluke i planove</p> <p>555. Znaju koja glavna tijela utječu na gospodarski i financijski sustav</p>	<p>557. Utvrđuju strategije za otpornost financijske imovine na srednjoročne i dugoročne čimbenike i rizike (uključujući rizike povezane s klimom)</p>	
	<p>Oglašavanje</p> <p>558. Svjesni su da marketinške prakse, prikazivanje informacija, mediji, pritisak okoline i društveni mediji mogu utjecati na osobne financijske odluke</p> <p>559. Razumiju da internetski oglasi mogu biti prilagođeni korisniku</p> <p>560. Svjesni su uloge oglašavanja u promicanju određenih vrsta proizvoda ili usluga i utjecaja osobnog digitalnog otiska na vrstu oglašavanja koja se prikazuje na internetu</p>	<p>561. Osmišljavaju strategije za što veće smanjenje neželjenih posljedica za osobne financijske odluke od marketinških praksa, pristranog prikazivanja informacija i društvenog pritiska</p> <p>562. Poduzimaju korake kako bi donosili objektivne odluke o vrijednosti oglašenog financijskog proizvoda ili usluge</p>	<p>563. Motivirani su poduzeti mjere u slučaju lažnog oglašavanja</p>

	<p>Širi utjecaj osobnih financijskih odluka na održivost</p> <p>564. Razumiju da ekonomske odluke pojedinaca utječu na održivost gospodarstva, zajednice i cijelo društvo Utjecaj se razlikuje ovisno o razini održivosti kupljenog proizvoda ili usluge</p>		
--	---	--	--